

K. 7, 18.

II R
1750

DISSERTATIO JURIS PUBLICI,
De

VICARIATU ITALICO,

Quam

RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. WILHELMO HENRICO,
DUCE SAXONIÆ, JULIACI, CLI-
VIÆ, MONTIUM, ANGRIÆ ET
WESTPHALIÆ
&c. &c.

ILLUSTRIS JCTORUM ORDINIS
IN ACADEMIA JENENSI

benevolò indultu,
publice proponit

GERLACHUS ADOLPHUS
de MUNCHHAUSEN,
Eques Thuring.

JENÆ, die August. M DCC XII.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, LITERIS SALFELDIANIS. +

DISSERTATIO
VICARIALI
ITATICO

RECTORI MAGNifico
P. WILHELMO
DICE SANO
BIBLIOTHECA
POMERANICA

UNIVERSITÄTS-BIBLIOTHEK
HALLERSTADT
GERMANY

ILLUSTRISSIMO
COMITI AC DOMINO,
DOMINO
GEORGIO,
S. R. I. COMITI.
DE WERTHERN,

DYNASTÆ IN COMITATU AC CLIENTELIS
DE BEICHLINGEN, FHRONDORFF, NEUENHEI-
LIGEN, NEEHAUSEN, RELIQUA.

S. CÆS. MAJ. ET S. ROM. IMP.

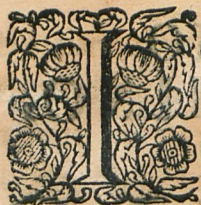
JANITORI CAMERÆ HÆREDITARIO,
POTENTISSIMI POLONIARUM RE-
GIS ET SERENISSIMI SAXONIÆ ELECTORIS
A CONSILIIS SANCTIORIBUS,

ET AD CONVENTUM PACIS UNIVERSALIS, QUI
ULTRAJECTIEST, LEGATO PRIMARIO,

*DOMINO AC MÆCENATI SUO
RELIGIOSISSIMO MENTIS CULTU PROSEQUENDO,*

Exiles has chartas
ea, qua par est, submissiōne
offert,

GERLACH ADOLPH DE MUNCHHAUSEN.

Ignoscas homini, *Comes illustrissime*, non sine quodam forte piaculo in sacra TUA prouenti; Pietas silentium rupit, animus etiam, quem mōnimentis æternæ laudis pridem ad TE convertisti, publicum extare obsequii documentum volebat, quo te uno TIBI probare adhuc proterat. Neque erat, cui id magis abs me fieri decebat. Quodsi enim sanctissimum illud sanguinis vinculum considerem, si ingentia reputem benevolentiae signa atque beneficia, quæ in matrem, universamque nostram familiam manu contulisti perquam liberali, utrumque suo quodammodo jure, non tam postulare, quam efflagitare a me videbatur, ut publice constaret, illud mihi palmarium fore, ne quisquam ullo me erga TE observantiæ genere vinceret, *Legate eminentissime*. Hæc mihi sunt propria, cum aliis vero communia innumera etiam, tum illud, quod rerum præclare gestarum magnitudine, omnem quaqua patet Saxonum oram, & si coram TE dicere licet, singulas melioris Europæ partes TIBI mirifice sane devin-

devinxis. Est vero illa virtutis eminentis vis,
ut quemadmodum jubare suo malefactorum
etiam hominum oculos præstringit, ita præfer-
tim optimos quosque in sui rapiat admiratio-
nem. Quod equidem in TE, *Comes illustrissime*,
obscurum esse nemini poterit, qui perpiciat, TE
sive apud Batavos, sive in Germanorum, quæ Ra-
tisbonæ celebrantur, comitiis, jussu potentissimi
arque serenissimi Poloniarum Regis Iplendidissimam
oratoris provinciam susciperes, non Patri solum
patriæ longe clementissimo abunde satisfecisse, sed
bonis etiam omnibus, quando discedebas, arden-
tissimum TUI desiderium reliquisse. Quæ nunc
omnia novo sapientissimi Regis nostri judicio con-
firmantur, ubi TE principem legatum esse voluit,
qui Ultrajecti in foedere pacis incundo suas rite age-
ret partes. Quod ubi commemoro, insignem
mihi in memoriam opportune felicitatem revoco,
qua me mactum, in familiamque TUAM adsci-
tum, res perlustrandi maximas, prona beasti oc-
casionem. Omnem vero dabo operam, ne tam
prolixo, *Comes illustrissime*, in me adfectus, unquam
TE pœniteat, ut si re non possim alia, fide tamen
atque

atque devotione nisi superior, par tamen sim omni-
bus. En primitias observantiæ meæ pagellas hæce-
quas *illustrissimo Nomini TUO* sacras esse jubeo.
Levidentes sunt illæ, fateor, rudique conscriptæ
minerva, at documentum æterni obsequii. Ad-
votorum summam, Deumque voce, quam pos-
tum, devotissima veneror, ut TE Regi potentissimo,
Patriæ svavissimæ, Germaniæ universæ, Genti
TUÆ illustrissimæ, mihi bonisque omnibus, quovis
felicitatis genere beatissimum, quam diutissime in-
columen servet.

Q. D. B. V.

CONSPECTUS CAPIT. I.

- §. I. *Instituti rationem tradit, & conqueritur de injuria nonnullorum scriptorum.*
- §. II. *Preliminaria & synopsis totius Dissert. indicat.*
- §. III. *Varia vicariorum genera remisive recenset,*
- §. IV. *Qui extra ordinem vicariatum in German. tenuerint, quique illum ambierint, explicat.*
- §. V. *Primariam vicariatus German. originem conjecturando persequitur.*
- §. VI. *Saxonem quandoque per universam Germaniam vicariatus honores gessisse, idque non mortuo solum, sed etiam superstite Imperatore, docet.*
- §. VII. *Vicariatum palatinum ob antiquitatem Saxonico preferri non posse evincit.*
- §. IIX. *Etiam ante A. B. diversis quemque vicarium terris praefuisse, asserit, ita ut unicuique non solum cause civiles, sed etiam criminales dijudicanda competierint.*

§. I.
Runt forte, quorum haud temere mentes subeat miratio, quare nunc demum, ubi provincia Imperatorum vicariorum pro comuni universae Germaniae salute

A

salute

salute felici ominē suscepta, aſt aliquo abhinc tempore
derelicta, quando curarum molem Procerum conſilio
anguliſſimus Carolus ſuſtentare cœperat, de Vicaria-
tu Italico prolixius dicere animum inducam; Verum
enim vero, ubi rationes, quæ maturitati mei laboris
offecerunt, æquum invenerint judicium, non eſt, quod
atrum quorundam calculum reformidem; Sane qui
recte ſecum reputaverit, quam parum hæc materia
trita ſit, quamque varie denſiſſimis immerſa involu-
cris, facile quicquid in tarditate peccatum eſt, condo-
nabit. Ut omittam cætera, animum præſertim diffi-
cilibus adhuc ſolicitudinibus diſtractum, ut ab ipſo ægre
potuerim impetrare, quo ſe ad diſputationem conſcri-
bendam pateretur adpelli. Sed quicquid horum eſt, per-
rupit illud, atque vicit, ingens, qui menti meæ infi-
det, ardor, devotiſſimum comprobandi ſtudium ſereni-
ſimo atq; longe Potentiſſimo Poloniarum Regi FRIDE-
RICO AUGUSTO, Domino meo clementiſſimo. Quan-
doquidem enim fatiſ concedente divo Joſepho, ſacra-
tiſimo Romanorum Imperatore, ſereniſſimus patriæ Pa-
ter, non abſque provida Numinis cura delectus erat,
qui nutantes imperii res in terris Juris Saxonici con-
firmaret, omnium ille bonorum ſpes atque vota more
gentis ſuæ non complevit modo, ſed perquam libera-
liter ſuperavit: nemo niſi invidus alienæ laudis obtre-
ctator eſſe debet, qui non feſtiva adclamatione tan-
tum beneficium concelebrat. Illis certe quibus ob-
ſequii gloria eſt relicta, enitendum reor, ut omnes
intelligent, ſe nulli pietate in tantum Principem cede-
re. Horum in cenſu cum & nomen meum profiteri li-
ceat, faciam, ut hic ſucceſſivarum horarum labor, quem
suuſi A digni-

dignitate non potest, devotione tamen locum adsequatur clientis subjectissimi, ita tamen ut omnibus quæ dicentur, fides atque veritas constet, tantumque ille a specie adulationis absit, quantum ab insolentia quorundam; qui sibi esurire videntur, nisi eo temeritatis procedant, ut domus Saxonicae jura, auctoritatem, majestatem convitiis proscindant, scriptis & verbis convellant. Ibit certe in secula, esse nunc quoddam hominum genus, qui exsangvem illam & ferream frontem ne quidquam convulnerandam præbeant punctis, & notas suas rideant, modo calamo venali suis prospiciant utilitatibus. Adeo vero nullo pudore ad hæc suffunduntur, ut potius effectum censuræ homines male feriat apud alios velint, jubeant suos obtinere actus, quo sincera rectaque ingenia etsi non detorquerentur, hebetarentur tamen misere. Ita nimirum est, ut qui per fugii sui, quod artibus liberalibus præbuerunt undiquaque extorribus, Serenissimi Saxoniae Principes, gloriosissimum fructum deberent capere, nefandis ingratae turbæ ansibus præter convitia nihil habeant, quod expectent. Tot sunt tantaque illustrissimorum Heroum merita, ut qui consecrari singula atque colligere velit, ne quidem eorum inire numerum possit; Horum unum si præstitisset alius, illi jamdudum radiatum caput & media inter Deos sedes auro staret aut ebore, ut nimirum omnes cognoscerent, quantum diversitas temporum posset, ubi in Germanorum animis exoleverat priscum mortalium bonum, veritas, cujus in locum migravere adsentationes, blanditiæ & pejor mendacis manifestis rectæ mentis simulatio. Mihi certe, quem nec livor nec

nec servilium verborum illecebræ præcipiti perma
a veri tramite abripiant, palmarium illud erit, ut post
nuncupata pro æternitate imperii Saxonici vota, ea in
medium proferam, quæ nullo mendaciorum confinio
lædantur.

§. II.

Ne vero in leges imperii fimus injurii, Matthiæ
nempe Ferdinandi, Leopoldi, Josephi atque Caroli,
quas vocant capitulationes, quæ prohibent, ne quis
audeat, jura laceffere Vicariorum, aut ea vocare in
controversiam (a) omni contentione adlaborabimus.
Dein ut ordine rite procedamus, seriesque constet di-
cendis, primo quidem capite, quemadmodum illud in-
scripsimus, de Vicariis generatim quædam differemus,
secundum historiam atque originem Vicariatus Italici
exponet, in Tertio de potestate hujus Vicariatus
erimus solliciti; Quarto denique illud nobis curæ cor-
dique erit, ut quid inter ProReges imperii, Palatinum
nempe Saxonemque, atque inter Sabandum Italiae Vi-
carium intercedat discriminis reddamus manifestum.

§. III.

Quemadmodum vero cuncta de industria mitti-
mus, in quibus alios, ubi de Vicariis agunt, operose
quandoque nugatos esse arbitramur, quando Illyrici,
Thraciæ, Ponti, Macedoniæ & nescio, quos tandem
Vicarios, revocant ab inferis. (b) Ita nolumus etiam
esse

Capit. Josephi Art. 35. & Caroli VI. Art. 3. verb. auch nicht
nachgeben / daß die Vicariaten und dero jura samt was
denenselben anhängig / von jemanden disputirt oder be-
stritten werden. ic. (b) Vid. Buxtorff. *ad Aur. Bull. C. 5.*
ib. 52. Hermes Fasc. J. p. c. 24. n. 6. seq. Bechmann. Ex-
erc. Exot. V.

esse prolixiores in evolvendis temporum annalibus & compilandis reliquis omnibus, quæ ob solam nominis adfinitatem hic locum mereantur. Neque enim animus est dicere, in quem censum sub Caroli M. eorumque, qui ipsi proxime successerunt, ætatem venerint Vicarii quanquam ut Capitularia, Caroli M. præteream locus apud *Monachum San gallensem*, (c) inter alia deprehenditur, qui lumen hisce temporibus affundere potest. Cum vero hi ipsi Vicarii, quod fines imperii latissime essent prolati suos haberent ministros, qui ipso- rum vices obirent, mirum non est, quare mentio *Sub-Vicariorum* aut *Con-Vicariorum* in monumentis veterum occurrat (d). Majori his omnibus autoritate pollebant, quos *Missos Regios* Annales vocant; Hi enim quod *Frodoardus* litteris prodidit (e), inquirebant; *qualiter Episcopi, Abbates Comites & Abbatissa per singulos pagos agerent, qualem concordiam & amicitiam ad invicem tenerent,*

A 3

nerent,

(c) L. I. de Carol. M. c. 32. *Fuit, inquit Monachus, consuetudo in illis temporibus, ut ubicunque aliquod opus ex imperiali praecepto faciendum esset, ea Comites per Vicarios & Officiales suos exequerentur.* Conf. in. Præceptionem Guntramni Regis ad Episcopos & Judices regni sui, editam in confirmat. Concil. II. Matisconensis anno 585. & Bignonium in Notis ad Appendicem Marculfi. De officio horum Vicariorum vide Agobardum in Epistola ad Matfredum Comitem Palatii. Cujus elenchum exhibet Sagittarius in Antiquitatibus Ducatus Thuring.

(d) Beslius in Comit. Pictav. p. 223. & in Episc. Pictav. p. 38.

(e) In Historia Rhenensi L. I. c. 18. conf. Sagittarium in eruditiss. scripto de Antiq. Thuring. C. 17. §. 1. ubi ex Autore vitæ Ludovici Pii idem multis argumentis testatur.

nerent, & ut bonos & idoneos vice dominos & advocatos haberent, & undecunque necesse fuisset, tam regias quam Ecclesiarum Dei justitias, viduarum quoque & orphanorum, sed & ceterorum hominum inquirerent & perficerent, & quodcunque emendandum esset emendare studerent, in quantum melius potuissent, & quod emendare per se nequidissent, in presentiam Imperatoris adduci facerent, & de his omnibus eidem Principi fideliter renunciare studerent. Neminem esse facile arbitror, qui non videat, his ipsis nomen Vicariorum regionum vix posse in dubium vocari; Nihilominus tamen multum recedunt a sequiorum temporum consuetudine, ubi id moris invaluit, ut quando vastissimo regno patrio vel arma infesta inferrentur a peregrinis, vel intestini motus summa miserent imis, vel quod concatenata negotiorum series id juberet, sive aliud quodcunque demum in causa esset, Imperatores summæ rerum consulere nulla ratione poterant alia, quam ut viros in eum dignationis gradum summoverent, ubi vicibus ipsorum vel per universum imperium vel in certis provinciis rite fungerentur.

§. IV.

Non est, quare si postremum genus velimus persequi, nimis sum, in iis percensendis, qui exili terræ portioni sub Vicariorum nomine præfuerunt, quod facile foret evolventi annales Germanorum. Nec commemorare juvat, qualium per majora regna in imperio nostro Vicariorum mentio fiat. Ita enim in proclivi foret, quis apud Burgundos, inque universo Arelatenfi regno nomine Augusti fata dispenserit rerum

rum humanarum, ad quemque hoc potissimum jus
pertineat, num ad Delphinum, an vero ad Arausia-
cum. Mittimus etiam, quem primo loco honoris gra-
tia adducere oportebat, Romanorum Regem, qui ex
concessione Imperatoris Vicariam exercet potestatem,
quod unicuique nisi qui omnis historiae rudis est atque
ignarus, vel solo Ferdinandi I. exemplo constat: ubi
tamen hoc observandum, tum temporis Carolum V.
Friderico Saxoni Wormatiæ anno 1521. litteras, quas
vocant, reversales tradidisse, ne quam Ferdinandus
administraret in posterum provincia ipsius Vicariatus
in præjudicium vergeret (f). Illud quoque a scopo
nostro quam maxime abest, ut eorum, qui extra or-
dinem in patria nostra Imperatoris, quam ipse non po-
tuit provinciam susceperunt, mentionem injiciamus.
Hoc enim si ab instituto nostro non foret alienum,
quamplurima in medium proferri possent exempla,
quæ dictis fidem conciliare haud temere possent. Quem
enim nisi rerum in patria gestarum plane expertem
lateat, Fridericum I. constituisse Uladislauum Bohemiæ
Ducem Vicarium (g), Henricum VII. filio Joanni
Lutzelburgensi Bohemiæ Regi commisisse, ipso Italiam
petente (h), Ludovicum Bavarum eadem omnia tra-
didisse Eduardo Angliæ Regi (i) Conradum Archi Epi-
scopum

(f) Exhibet illas Lunigius in Reichs-Archiv P. Spec. n. n. 5.

(g) *Dubnavius* Hist. Bohem. L. 12. f. 72.

(h) *Conrad. Vicer. Hist. Henrici VII.* ad a. 1309. *Lehman. Chron.*
Spirens. L. 7. c. ii. p. m. 735.

(i) *Albertin. Argent.* ad a. 1339. *Cuspinian.* in vita Ludovici Ba-
vari p. 377. *Adeltzreiter. Annal. Bojor.* p. ii. L. 3. n. 42. &
Steph.

scopum Moguntinum a Sigismundo Huffitas in Bohemia debellaturo, insigniter tanto fuisse honore maclatum. (k) Ut reliquos omnes studio præteream. Multo minus operæ erit prætium, prolixè commemorare, quo ansu Pontifices Romani imperii sibi vicariatium vindicare fuerint conati. Hunc enim quando publica sibi adferere auderet Constitutione (l) Clemens V. Ludovicus Bavarus strenuus jurium Germanicorum statutor, recte ad morem patriæ ablegavit, cujus ita libertatem, dignitatem, jura atque majestatem temere convelleret; (m) ne quidquam etiam in contrarium nitente Johanne XXII. (n)

§. V.

Propius a scopo nostro absunt, imperii Romano Germanici ProReges Serenissimi Saxo atque Palatinus, quorum auspiciis factum est, ut Carolo Augusto imperii habenas ullo sine turbine commissas esse videamus. Hi enim longa usuque adprobata consuetudine, inque Aurea Bulla solenniter confirmata per imperii Romano Germanici fines curam ipsius sustinent, quando facta Imperatorem rebus humanis eripiunt, alioque interdum avocant; Neque est, quare in utriusque Vicariatus natales inquiramus, tum quid ab instituto nostro alienum illud sit, tum quodsi ab ultimis eos tempor-

Steph Baluzii Not. in Vit. Papar. Avenionenf. T. I.
p. 801.

(k) *Servarius* de rebus Mogunt. L. 5.

(l) Clement. Pastoral. de Appellat. & Joh. XXII. extrav. ne sede vacante vide *Herwartum* contra Bzovium p. 243.

(m) *Goldoſt.* T. 3. p. 411. *Cuspinian.* p. 376.

(n) *Schilt.* de Libert. Eccles. Germ. L. 6. c. 3. n. 4.

poribus repetamus, nil nisi conjecturis tandem fuerit indulgendum. Laudanda tamen industria est viro-
rum celeberrimorum, qui suam huc collocarunt ope-
ram, inter quos duos potissimum *Tolnerum* atque *Grib-
nerum* liceat commemorare. Nobis non admodum
Autoris celebratissimi displicet sententia, qui sub *Augu-
stini de Canusio* latere nomine volebat (o), vestigia
hujus muneris sub ætatem Imperatorum Svevorum
atque Hohenstauffensium quærenda esse docentis. Illud
autem non abs re erit, illos commonefacere, qui ori-
ginem Vicariatus Palatini ultimum præteriti temporis
spatium respicere sibi persvadent, Saxonico autem ju-
niorem multo tribuentes. Equidem si monumenta
veterum consulamus, varia sese offerunt diplomata,
inde obscurum nemini esse possit, Comiti interdum
palatino curam fuisse demandatam, ut vices Augusti
subiret (p). Verum enim vero quam parum solide
Palatinus sui muneris antiquitatem inde possit evin-
cere, annalium fide constat. *Lambertus* certe *Schaffna-
burgensis* (q) tradit, Friderico ante Hohenstauffensi hunc
B digna-

-
- (o) Vid. ipsius *Bedencken von den Reichs Vicariis* in Biblioth.
noya P. XIV,
- (p) Unum nunc adduxisse sufficiat, quod exhibet Guerce-
tanus (Du Chesne) in *Histor. Domus Luxemburg.*
ubi hæc deprehendimus, Præsidente Dn. Henrico
(Sc. de Lacu) Comite Palatino, cui a Domino no-
stro gloriosissimo Imperatore Augusto Henrico
(Sc. IV.) in Italiam exercitum ductante commissæ
sunt habentæ.
- (q) ad an. 1081.

dignationis gradum esse decretum, ut Imperatoris nomine summæ rerum in Germania præflet. In arbitrio nempe tunc Imperatorum erat positum, iis quibus vellent, hanc committere provinciam. Quod ad Vicariatum Saxonicum attinet, cum iis non contēderimus admodum, qui tibi de ipsius ortu sunt solliciti, non plane nihil se invenisse arbitrantur, quando in diplomate, quod exhibent viri doctrinæ fama quam maxime conspicui, *Georgius Schubartus* (r), *Antonius Weckius* (s) deprehendunt; *Henricum Thuringiæ Landgraffum Raspe* cognominatum, a Friderico II. Augusto vocari *Procuratorem Germania*. Eundem sibi ipsi titulum adscribit in alio Diplomate, cujus mentionem faciunt viri laude nostra superiores *Schilberus* (t) atque *Tentzelius* (u): Prior equidem, quanquam in rebus hisce versatissimus vir, ingenuè fatetur, expeditum sibi non esse, quænam hæc fuerit functio, & a quo constitutio facta: ast subjicit tandem, videri sibi, *Vicarii aut locum tenentis* hic indicari officium. Quam sententiam alibi etiam confirmat (x). Calculum suum adjiciunt

(r) In Exercit. Histor. de Comit. Palat. p. 189. 190.

(s) In Chronico Dresdensi P. II. T. I. p. 153. seq. conf. Schurtzschleisch in Auctario Hist. Augustæ sequioris p. 34.

(t) De Libert. Eccles. German. L. V. c. 7.

(u) In supplemento Histor. Gothan. P. II. p. 587. qui verba initialia privilegii Monasterio Georgenthalico concessi ita recenset: *Nos Henricus Dei gratia, Landgravius Thuringia, Comes Palat. Saxonie & Sacri Imperii per Germaniam Procurator.*

(x) In Comment. ad Jus Feud. Aleman. c. 42.

doctissimi *Sagittarius* (z) *Paulini* (a) atque *Hornius* (b).

§. VI.

Neminem forte offendet, quod Henricus per Germaniam dicatur Procurator, cum tamen secundum regulam A. B. si res spectetur, Saxoni Vicariatus tantummodo in terris competat juris Saxonici. Obvia enim sunt exempla, ubi vel Saxo vel Palatinus jussu Cæsaris per universam Germaniam rebus patriæ consuluerunt. Id quod historia Friderici III. Saxonis atque Ludovici Palatini constat. Quorum illud Maximiliani I. hic vero Rudolphi I. tempore contigit (c), Monendum tamen est, Fridericum tum Saxonem interregiam potestatem in terris Palatini ad Rhenum exercuisse, quod a banno imperii Palatinus nondum ab-
solutionem impetrasset. Hinc factum, ut sibi suisque juribus per notarii protestationem prospiceret, ne hæc sibi res aliquando fraudi foret (d). Ex his quæ diximus illud quoque pronum erit colligere, Palatinum atque Saxonem non mortuo solummodo Imperatore, sed

B 2

etiam

(y) ll. cc. (z) In Disp. de Henrico.

(a) In Anal. Ifenac.

(b) In peculiari programme, Dissertationi de terris Juris Saxonici subjuncto, quam sub moderamine Gribneri jurium Saxoniorum strenui adfertoris defendit Martini.

(c) Vid. *Mulleri Reichstags Staat L. 5. c. 1. & Illustris Leibnitzi Cod. Jur. Gent. Dipl. P. II.* Addi meretur exemplum Henrici Saxonix Ducis, ejusdemque ad Rhenum palatini Tolner in *Hist. Palat. c. 16.*

(d) *Bircken. Spiegel der Ehren L. 6. c. 12. p. 1241.*

etiam superflite eodem ipsius vices gefiffte. Saxonem certe proviforem effe imperii abfente Rege non folum noviffima Caroli VI. Capitulatio (e) abunde comprobet, fed etiam Kregelius (f) argumentis fere infuperabilibus evicit. Non piget & hic referre, quod nobis infervit mirifice, Diploma Friderici Saxonie Electoris, qui vices ante abfentis gefit Imperatoris, quam gubernator, ut loquuntur, imperii auctoritate conftituere- tur Maximiliani Augufti, quod anno demum 1507. con- tigit, cum litteras patentes de fuo Vicariatu jam an- 1496. locis confvetis affigi jufferit. Ipfum Diploma Lu- nigius exhibet (g).

Friedrich von Gottes Gnaden / Herzog zu
Sachsen / des H. Römischen Reichs Erz-Marschall
und Churfürst / und desselben Reichs dieser Zeit ge-
meiner Vicarius, hier difseit der Gebürge an enden in
unfer Vicariat gehörend / Landgraff in Thüringen und
Marggraff zu Meiffen / fund und offenbar sey aller-
männiglichen / nachdem Wir von Unfern trefflichen
Räthen / fo Wir jetzt bey der Römischen Königl. Ma-
jestät gehabt / wahrlich Bericht empfangen / daß die-
fer Zeit die Römische Königl. Majestät über die Berge
fich in die Lombardie verfügt / und gezogen. Wenn
uns denn nach alten löblichen Herkommen und von
wegen unfers Erb-Amtes von Unfern Vorfahren und
Eltern

(e) Art. XXX.

(f) De Vicar. Saxon. §. 16. feqq. conf. Muller in Reichstag-
Staat p. 723. De Palatino abunde idem probat Hi-
storica narratio de Vicariis imperii, quæ lingua ver-
naculâ prodiit.

(g) In Reichs-Archiv P. Spec. II. p. 20.

Eltern auf uns bracht / Königl. Majestät und des H.
Römischen Reichs Vicarius in Teutschen Landen und
Provinzien in solch Vicariat gehörend zu seyn gebührt/
darum wir solchem Amt vorstehen / das vertreten
und verwesen wollen / als Vicarius, Stadthalter und
Berweser Königl. Maj. in allen Sachen / so des Heil.
Römischen Reichs Verwandten und Unterthanen die-
ser Lande und Provinzien zu thun haben / und in allen
des Reichs Handeln / die uns von wegen angezeigten
Unsers Vicariats-Amts gebühren / nach unsern besten
Verständniß und Vermögen ausrichten / nachdem
Wir selbst Begierde und Neigung haben / den Frie-
den und auch das Recht zu fördern / des wollen Wir
hiemit und in besten allen Ständen in Reiche / Hohen
und Niedern / wes Standes die sind / Geistlichen und
Weltlichen verkündet haben / und als den rechten wah-
ren Erb-Vicarium des obbemeldten Heil. Römischen
Reichs in ihren anliegenden Sachen die hiavor der
Königl. Majest. so die persönlich inländisch wäre / aus-
zurichten hätte / wissen zu lassen. 2c. 2c.

§. VII.

Ita etiam pristinis temporibus mos invaluerat,
ut modo Palatinus, modo Saxo caractere Procurato-
ris aut Gubernatoris per Germaniam insignirentur,
quanquam illud jus in certis tantummodo imperii pro-
vinciis exercuerint. Nolumus studium nostrum in
conquirendis exemplis variis Lectori benevolo proba-
re, adduxisse sufficiat, vel unicum Ruperti Palatini, cu-
jus hac de re Diploma invenitur, in brevi informatione

de vicariatu palatino (h). Interim cum Palatinis jam-
pridem doctissimi viri sua tulerint suffragia (i), adferen-
tibus, Comitem Palatinum non quatenus archidapiferi
provinciam ornat, sed quatenus comitarui palatino præ-
est, jamjam ante conditam etiam A. B. Vicarium munus
imperatorium gessisse. Quid est, cur dubitemus, apud Sa-
xonem eadem munia ipsorū Comitem Palatinum obiisse,
præsertim ubi annales silent, Comiti Palatino ad Rhenum
in partibus Saxonici palatinatus quidquam fuisse nego-
tium. Neque latere quenquam potest, nisi qui rerum
apud nos gestarum plane rudis est atque ignarus, jam-
jam sub tempora Henrici IV. V. atque qui eos inse-
cuti sunt Imperatorum, Saxones fere novam Reipubl.
suae formam reddidisse, in qua parum honoris nisi qui
ex ipsorum gente essent principibus detulerunt. (k) Quis
igitur vel conjectura poterit adsequi, Saxones alienum
fuisse Principem admissuros, qui ipsis in Anarchia jus
diceret? Perstemus itaque in nostra sententia, non esse,
quare ob antiquitatem vicariatus palatinus Saxonico
possit jure præferri.

§. VIII.

Longius forsitan atque par erat materiam quæ
circa natales palatini atque Saxonici Vicariatus versa-
tur, fuimus persecuti: Sed non plane a finibus, quibus
nostrum

(h) p. 65.

(i) Vid. Dn. Struvius in Syntagmate juris publ. p. 280.

(k) Cujus rei testimonium deprehendes, in Chronico Hil-
densi, quod Dn. Leibnitzius T. I. Script. Brun-
svic. publici juris fecit. conf. etiam Chron. Slavorum,
quod idem d. b. T. II. p. 570. & seqq. exhibet.

nostrum laborem circumscripsimus, esse ipsam alienam, infra adparebit (l). Illud ipsum in causa est, quare nunc, licet brevissimis, nec quantum argumenti dignitas jubeat, de jurium utriusque Vicario competentium æqualitate dicturi sumus, quæ præcipere jam ob sequentia capita nostrarum erit partium. Est enim Viri celeberrimi sententia (m), duos Germaniæ interreges universum Imperium non sejunctis olim provinciis, sed *jurisdictione* invicem *divisa* administrasse, Palatinum nempe circa civilia, Saxonem circa criminalia & res bellicas fuisse occupatum. Optarem, opinionem suam idoneis confirmasset argumentis, sed cum ea facile labefactari multis queant dubiis, verendum, ne & ipsa corruat. Qui enim attenderit ad ea, quæ in medium sumus prolaturi, me quidem judice, haud temere colliget, ante auream etiam bullam diversis quemque vicarium terris præfuisse. Primo quidem illud manifestum est, Palatinum in provinciis juris sui, criminales etiam causas sibi vindicasse. Jus certe banni speculum ipsi Alemannicum tribuit (n); neque enim aliud innuunt verba: *Comes Palatinus jus habet banni concedendi trans Rhenum, &c. Et quamvis Rex bannum ipse non concesserit, jus tamen banni concedendi habet: Non lyncæum esse oportet, qui inde possit perspicere, jamjam tum temporis diversas vicariis adsignatas fuisse terras, atque Palatini potestatem non limitibus causarum civilium fuisse circumscriptam: Quodsi Vir celeberrimus velit excipere, in hoc capitulo, unde verba produ-*

(l) C. 3. & 4. (m) Quam in Germania Principe, ejusque editione utraque exponit fusius, ubi de juribus Saxonis atque Palatini placita sua tradit. (n) C. 42. §. 7.

produximus, de vicariis agi regis absentis, recte re-
gerit doctissimus *Gribnerus* (o), quando recte sibi col-
ligere persuadeat. Vir præstantissimus, a ratione mu-
neris, quod duo Principes præsentis Rege sustinent, ad
officium vicariatus, ipsum ægre neutiquam laturum,
quando nos a casu absentiae ad casum vacuæ sedis inferi-
mus. Quemadmodum vero comprobavimus, Palatino
criminalis etiam causas competiisse dijudicandas, ita Sa-
xoni non competiisse civiles, tum demum fidem vir
celeberrimus dictis faciet, quando suo argumentorum
ariete contrariam sibi sententiam, sed usu recepram
longaque temporum serie observatam poterit concu-
tere, ne dicam evertere. Equidem se quæ huc faciunt,
loca in promptu habere profiteretur, in quibus abunde
pateat, *Palatinum Rheni in Saxonia vicariatuum in civili-
bus exercuisse*. Sed ne unum quidem attulit, ut Le-
ctori a præjudicatis opinionibus libero, foret integrum
dijudicare, num de iis forte actibus loquatur, qui extra
ordinem quandoque contigerunt. At ubi nullum pro-
tulit in medium, tam diu nobis de ipsius adsertione du-
bitare licebit, donec alia ratione satisfaciat; præsum-
tio certe tamdiu pro nobis militabit, præsertim cum
probabile non sit, Carolum IV. si prisca vicariatuum
conditio per A. B. tam insigniter fuisset mutata, nullam
ejus rei injeçturum fuisse mentionem. Neque plus ro-
boris ipsius sententiæ addunt, Archimarechalli & Drot-
seti vocabula, quibus tamen forte omnis viri celebra-
rimi innititur conjectura, uti ignotum illis esse mini-
me poterit, qui ipsius librum attente perlegerint, ubi
de

(o) Loco supra dicto §. 3. n. (e)

de juribus Saxonis atque Palatini placita sua tradit. Quemadmodum enim procul dubio frustra erit, quando Palatinis voluerit persuadere, ipsorum vicariatum inhærere Drotseti muneri, ita quid Saxones sint responsuri, ubi muneri Archimareschalli ipsorum vicariatum connectit, nullo poterit prævideri negotio. Accedit, quod ne hoc quidem hætenus probaverit, Drotsetum circa causas tantummodo civiles fuisse occupatum. Quanquam lubens concedam, nec eos ab omnibus esse immunes difficultatibus, qui vel ex palatinatu vel ex Ducatu origines vicariatus arcessunt. Certe prostant exempla vicariorum apud Saxones, quos fuisse Duces in Annalibus nusquam legas. Sed ut e diverticulo in viam redeamus, argumentum nunc, quod palmarium est de Vicariatu potissimum Sabaudi persequemur.

CAP. II.

De

Origine Vicariatus Italici.

CONSPECTUS CAPIT. II.

- §. I. *Vicariatus in Italia stabiliendi occasio, ejusdemque a turbulentis Italarum, frena subinde mordentium, ausibus, vindicati, causa.*
- §. II. *Quam varii, & qua rerum vicissitudine, Vicariatus Italici dignitate ornati sint.*
- §. III. *Quinam hac munia gesserint, sub Henrico VII.*
- §. IV. *Quinam Vicarii Ital. a Ludovico Bavaro & succedentibus Imperat. constituti sint, it. qua ratione jura vicariatus Ital. modo neglecta, modo denuo asserta sint a Germanis.*

C

§. V. De

§. V. De Vicariatu Mediolanensi.

§. VI. De Vicariatu Mantuano.

§. VII. VIII. & IX. De Vicariatu Sabaudico ex fide dignis,
Diplomatum presertim monumentis, disseritur.

§. I.

Nemo mirabitur, qui faciem Reip. Romanae olim liberam atque compositam, mox furore barbarorum misere laceram atque rugis undique oblitam, intueatur, varios in Italia extitisse vicarios, qui gentem nova semper molientem atque grassantem turbis, contra fidem datam ad pristinam culminis majestatem compefcerent. Ubi enim ad Carolum M. ipsiusque progeniem, post ad Ottones, ipsorumque in Germania successores, rerum summa in Italia, gentium olim domina, pervenisset, factum est, ut quod ipsi non possent, negotiorum multitudini foris domiq; gestoribus nobilissimae provinciae consulerent. Quamquam & Imperatores Graeci suos mitterent subinde exarchas, de quibus tamen multa nunc dicere nihil attinet. Carolum vero M, Ludovicum, quem Pii cognomine monachi vel ornarunt vel foedarunt, aliosque qui hos infecuti sunt, suos misisse legatos, qui vicibus suis fungerentur, praeterquam plurimos alios, *Sigonius* (a) exponit. Equidem quod Francorum res magis magisque attritas viderent, tandem Itali spiritus fumebant, libertatem pristinam, cujus tamen ne umbra quidem fere supererat,

(a) In histor. regn. Ital. Lib. IV. alibique passim.

erat, recuperandi: Sed barbarorum incurſionibus, direptionibus, oppreſſionibus, conatus ipſorum repellentur, fidei pœnam violatæ dantium. Fuiffet autem ferme conclamatum cum univerſa gente, niſi fortitudine Germani auſus barbarorum repreſſiffent, eamque, quam eventu rerum didicerant, minus eſſe idoneam, quæ imperii teneret gubernacula, ad meliora reduxiffent, parere noſtris juſſam. Quando vero Germania, in teſtino vulnere ferme enecata, Pontificum Romanorum perfidia, funeſtaque Francorum atque Saxonum æmulatione, ſuis veluti ruinis, cædibus, internecionibus inſepeliretur, Itali fato noſtro excitati, quicquid imperatoriæ ferme poteſtatis apud ipſos erat, conculcare nefarie contendebant. Fruſtra tamen fuerunt, quandoquidem Germania, quos ſibi ipſi creaverat Auguſtos, novis ſubinde copiis inſtruxit, quæ perfidiæ pœnas a maleſana gente repoſcerent, vicariosque nomine Imperatoris, rebus Itatorum conſulentes, cum autoritatè conſtituerent. Ut vero jura Germanorum clariora reddamus, inſtituti noſtri memores, quædam vicariorum exempla adducemus ex Scripturis, qui industria ſe atque fide commendarunt. Temporis hinc rationem habituri, promiſcue illos, quos Cæſares, ſua auctoritate communitos, Italiæ præfecerunt, ut ipſi jus dicerent, proferemus; Ea quæ ad Sabaudicas res, Mantuanas atque Mediolanenſes pertinent, ultimis tantummodo lineis reſervaturi.

§. II. Ne vero ultimum præteriti temporis ſpatium repetamus, Auctor vitæ Mathildis commemorat, vicariatum Liguris regni ab Henrico V. concefſum

20
fuisse Mathildi (b). Ex Ottonis IV. historia novimus, ipsius vices apud Ferrarienses obiisse Hugonem (c) Fridericus autem II. quamplurimos ad tantos provexit honores. Ex *Laurentio* enim *de Monacis* discimus (d), ipsum ornasse Theobaldum Franciscum dignitate potestatis Paduæ, atque vicarii Marchiæ Tarvisinæ, a flumine Olii usque ad Tridentum. Ibidem ad illud honoris culmen ab ipso evehebatur, præter Geveardum de Saxonia, Simon Comes Trutinus de Apulia (e), cui moderante Ecelino, summæ dignationis apud Augustum viro, uti ex litteris ipsius apud *Maurisum* in historia Marchiæ Tarvisinæ constat, successere varii in Marchia Tarvisina. Manfredus quidem Richus, civis Tarvisinus, apud Vicentinos, Henricus de Ygna, filius sororis Ecelini, apud Veronenses, & Galicanus Lancea apud Paduanos (f). Quemadmodum vero Henricus de Ygna procul dubio Ecelini favore adjutus, adhuc 1247. in pristino dignitatis fastigio substiterat, ita Galicanus Lancea mox an. 1244. Imperatoris jussu suum viderat successorem Comitem Wizardum de Roaldefco, sacri imperii vicarium a flumine Olii usque Tridentum, itemque Paduæ vicarium adpellatum (g). Ipsum an.
no

(b) Vid. illustr. *Leibnitz* Tom. I. script. Rer. Brunsv. p. 682.

(c) *Ricciard.* in *S. Bonifacii* vita p. 72.

(d) In *Histor. Venet.* l. 13. p. 86. conf. *Mussatum* de factis in *March. Tarvis.* p. 43.

(e) *Mussat.* in *memor. temp.* l. 4. p. 35. conf. tamen *Dn. Struvium* in *Sytagn. Jur. publ.* p. 285. qui hunc *Theatinum* vocat.

(f) *Mussat.* l. c. p. 49.

(g) *Id.* p. 55.

no 1249. insequabatur, Guecilus de Prata, eodemque anno, Anfeditius de Widotis, filius sororis Ecelini, eidem fastigio admovebatur (h). Sub auspiciis ejusdem Friderici ao. 1236. Sigibertus de Mantua Vicentinis præfuit (i), quod ante ipsum præstitere Ecelini (k) atque Wilhelmus, civis Mantuanus (l). Ao. vero 1238. fuit Henricus de Ebulo de Apulia potestas, ut loqui moris erat, Vicentiæ, pro Theobaldo Francigena vicario Imperatoris, apud Veronenses, Vicentinos, atque Paduanos (m), Anno sequenti Vicentini eodem maclatum honore colebant Rizzardum Thibaldinum; Fulginantibus vicarium a Friderico Augusto esse datum Thomafium de Aquino, *Petrus de Vincis* (n) fufe exponit. Hæc fere sub Friderico II. fuere gesta. Mox aliam tempeftate infecutura faciem Italiæ res induiffe videbantur, ubi capite fere orbata Germania fumma mifcebat imis, fafces imperii mox huic mox illi absque læto rerum fuffeffu deferens. At legimus tamen (o) potestatis charactere fuiffe insignitos apud Paduanos a. 1257. Johannem Padoarium de Venetiis, a. 1258. Mattheum de Corrigia & 1259. Guidonem de monte Fojano, aliosque, a Paduanis quidem electos, ab Imperatoribus vero plerumque confirmatos (p) sub Rudolpho Habsburgico, Adol-

C 3

(h) Id. L. 6. p. 58. conf. etiam Mauritz. de diffid. Estenf. cum Eccelino apud Dn. Leibnitz. T. II. Script. Brunfchvic. p. 26. feq.

(i) *Maurifius* in Hift. March. Tarvif. p. 27.

(k) l. c. p. 10. conf. Nicol. Smeregi Chron. p. 58.

(l) l. c. p. 27. & Nic. Smereg. Chron. p. 59.

(m) l. c. p. 47. (n) Epift. 21. p. 284. (o) In Muffat. l. c.

(p) Vid. Diploma quod Muffatus exhibet l. c. Lit. A.

co, Adolpho Nassovio, atque Alberto I. res imperii apud Italos agilentius videbantur. Hinc non est, quare multis ipsorum vicarios producamus in apricum, quam de singulis exempla prostant in historiae documentis. Equidem Rudolphus Habsburgicus Hohenneckium ad Italos misit, quibus titulo vicarii præesset, sed contranitenti Papæ obsecutus, ipsum revocavit, quod *Gerrardus de Roo* in Annalibus Austriacis, atque *Fugger* in speculo honoris Austriaci uberius tradunt. Illud tamen omittendum non est, Rudolphum vice sua constituisse, Henricum Fürstenbergii Comitem rectorum Romaniolæ & maritimæ (q).

§. III.

Quando vero procerum consensu Henricus VII. fata rerum dispensare humanarum cœperat, pristini juris solertissimus atque fortissimus stator, mirum non est, subinde in monumentis historiarum deprehendi vestigia, ubi imperii nomine vicarii in Italia vocabantur. Singulare hac de re apud Mussatum (r) Diploma extat, unde simul varia notatu digna, potissimum discrimen inter vicarium generalem & specialem, possis addiscere, Quare nos illud hisce ad junxisse neminem forte pigebit. Ita sese habet;

„Henricus VII. Dei gratia &c. &c. Universi sacri
 „Romani Imperii fidelibus præsentis litteras inspectu-
 „ris, gratiam suam. Tunc fidelium & devotorum im-
 „perii multipliciter accenditur devotio, cum munifi-
 cen-

(q) Exemplum Diplomatis extat apud Lambecium in Bibliotheca Vindobonensi Lib. 3, addit. 8.

(r) In Hist. Henrici VII. p. 15.

centiam regiam & in justitia facilem senserit. Hinc
 est, quod sapientum virorum consiliis & communis
 Paduæ delectorum fidelium nostrorum tranquillitati
 favorabiliter prospicere cupientes, concedimus & de
 benignitate regia indulgemus eisdem, ut singulis sex
 mensibus quatuor probos viros idoneos nobis & im-
 perio fideles eligere valeant, & eorum electionem
 notitiæ nostræ suis patentibus litteris sigillatis inti-
 maare, si in partibus Lombardiæ, vel Tusciæ aut aliis
 intra montem Lombardiæ fuerimus constituti. Nos-
 que de prædictis quatuor unum quem volemus, da-
 bimus & præficiemus in Vicarium, & Rectorem di-
 ctæ civitatis Paduanæ duntaxat ad sex menses; no-
 strisque patentibus litteris Episcopo Paduano com-
 mittemus, vel alii personæ idoneæ Paduæ commo-
 ranti, qui ab eodem vicario sic auctoritate regia præ-
 fecto, sacramentum recipiat nostro nomine. Quod
 regimen prædictæ civitatis bene legaliter (s) & fide-
 liter ad honorem & utilitatem nostram & imperii ex-
 erceat. Si vero extra terminos Lombardiæ nos ex-
 istere contingeret, electio prædictorum quatuor
 Generali significetur nostro vicario Lombardiæ, qui
 unum ex eisdem præficiat in Vicarium civitatis Pa-
 duæ, modum & formam nostram per omne serva-
 turus Dat. in Castris ante Brixium ao. 1311. ,

Paduanis imperante Henrico VII. vicarium fuisse da-
 tum legimus Gerardum de Ymzola (t). Astensibus
 Nico-

(s) De hac voce conf. *Rolandinus* Hist Ravennat. L.7. c.2,

(t) Vid. *Muslatus* in Codice Molinæo p.148.

Nicolaum de Bonfegnoribus (u) Vicentinis Janizerum de Pifis, Advighetum de Castrobarcho atque Canem grandem della scala (w) Bripiensibus Albertum de Roylogone (x), Parmensibus nobilem quendam de Melaspinis (y), si *Muffato* fides habenda. Chronicon enim Parmense illum ignorat, loco ipsius commemorans Gibertum de Corrigia, cui adfentitur *Carrarius* (z) Et denique quod *Muffatus*, quem sæpius allegavimus, ait. (a) *Omnes fere Lombardia civitates, Cremona ab Alpibus hinc Veronam usque & Mutinam inclusive, Vicarios susceperere novis legum sanctionibus, ad Regis placitum vite necisque potestatem habituros.*

§. IV.

Ludovicum Bavarum, vices suas Parmæ ut obiret, jussisse, Marsilium, fratrem Rolandi de Rubeis, ex *Cortrufi* Patavini Historia Paduæ & Lombardiæ discimus; sub eodem id muneris gessisse apud Paduanos, Griffum de Villandros ex *Rolandino Grammatico* de Gestis marchiæ Tarvisinæ constat. Castrucio de Antellinellis ao. 1324. etiam concessit Vicariatam civitatis Pistorii, & totius comitatus & districtus ejusdem, ac in omnibus aliis terris sitis infra confinia supra dicta, & in diœcesi Lucana, Pistoriensi & Lunensi (b). Sub hujus

(u) Id. in Hist. Henr. VII. l. 1. p. 5.

(w) Supplement. Chron. Nicolai Smeregi p. 66.

(x) *Muffat.* d. l. p. 7.

(y) Id. in Hist. Henrici VII. L. 2. p. 10.

(z) In Hist. Parmens. l. 2. conf. Laurentius Pignorius in Hist. *Muffat.* p. 14.

(a) d. l. p. 5. & Chron. MCt. quod excerptit Pignorius in hist. *Muffati.*

Hujus quoque auspiciis Johannes Bohemiæ Rex, Parmensibus Rolandum Rubeum, Lucensibus Marfilium, Mutinensibus Manfredum de Piis, aliisque alios præfecit, quod quem modo laudavimus, Rolandinus Grammaticus docet. Carolus postquam diademate Germanorum cinctus esset, res equidem imperii dissipavisse traditur, Petrum tamen Baduarium constituit, qui auctoritate Cæsarea Paduensibus præfesset (c). In Diplomate Sigismundi, quod apud Guichenonium reperias (d), Brunonium de Scala videas vicarium Veronæ generalem fuisse vocatum. Sequiorum temporum injuria factum est, ut quando opes Germaniæ fere internecone delerentur, vulneraque semel sopita, semper recrudescere intestinis turbis cogerentur, vix ea quidem cura atque par erat, Italorum ratio haberetur. Neque tamen omnem plane imperatores nostri abjecerunt, sed subinde se jurium Germanorum vindices atque Statores commonstrarunt, id quod vel ea, quæ sequentur, comprobabunt, ubi de Mediolanensi, Mantuano, atque Sabandico vicariatu plura trademus.

§. V.

Quod itaque ad vicariatum Mediolanensem attinet, idoneo scriptorum testimonio confirmari potest, Henricum VII. urbi Mediolanensi vicarium præfecisse

Domi-

(b) Vide quod extat Diploma apud *Freherum* T. I. Script rer. Germ. app. p. 31. conf. *Illustr. Leibnitz*, Cod. Jur. Gent. Diplom. p. 128.

(c) Vid. *Roland. Grammat.* l. c.

(d) *Hist. de Savoye* T. 6. p. 276.

dominum de Bonfignonibus (e). Maphæus autem ipsius atque *imperii Vicarius Generalis* Mediolani audit *Muffato* (f). At jam ante legimus, Adolpho scilicet Nassovio imperii habenas tenente Matthæum Mediolani vice comitem Cæsareum vicarium universæ Lombardiæ fuisse declaratum, cunctisque ejus terræ populis demandatum, ut ei ceu imperiali procuratori parent (g). Hoc postea munus Albertus (h), Henricus VI. atque adeo Carolus IV. (i) & Ferdinandus III. confirmarunt. Matthæo Galeatius filius, atque nepos Azo succedere (k), Tandem Wenceslaus ex Vicario Ducem creavit ao. 1395. Johannem Galeatium (l), quod postmodum inter causas ipsius depositionis fuit commemoratum in tabulis exauctorationis (m), forte operæ erit prætium, ob sequentia huc ipsa adponere verba: *Mutilasti imperium Mediolano & provincia Longobardia, quæ juris sacri romani imperii fuerant, redeuntibus inde*

(e) *Muffatus* c. l. L. i. p. 6.

(f) De Gestis post Henricum VII. p. 103.

(g) Vid. *Tristanus Calchus* hist. patr. lib. 18. ad ao. 1249. conf. Sigonius de Regn. Ital. l. 20. Idem Adolphus etiam Mutinensibus & Montisferatensibus Ducibus, id dignitatis imposuit, quam tamen, ut verum fatear, titulotenus potius quam re ipsa gessisse videntur.

(h) *Ludovicus Cavatellius* in Annal. Cremonens. ad a. 1302.

(i) Cuspinian. Histor. Caroli IV. p. 384.

(k) Vid. *Cortrusii Patavinii* Hist. Pad. & Lombard. p. 45.

(l) Vid. integrum Diploma, quod exhibet illustr. *Leibnitz* in Cod. Jur. Gent. Diplom. p. 256. conf. m. Schurtz-fleisch. Disp. III. de divis. imper. Carolini p. 91.

(m) Apud Goldastum Constitut. imperial. p. 378.

inde ad imperium amplissimis emolumentis, in qua ditione Mediolanensis veluti minister sacri imperii partibus fungebatur, cum tu accepta pecunia Mediolani Ducem & Comitem Papiensem creasti (n).

§. VI.

Nunc ut ad Mantuanum accedamus vicariatum, ordo postulat. Sed qui Mussatum sapius a nobis in subsidium vocatum, Julianum Goselinum, Antonium Possevinum, Baptistam Sachum, hujusque commentatorem Lambecium, aliosque rerum Mantuanarum auctores perlegere velit, facile deprehendet, varios fuisse ad hoc ibi dignitatis culmen proventus. Mentio fit cujusdam Lupi Farinatae de Ubertis, Passarini aliorumque, quos, ut temporis habeamus rationem, de industria praetermittimus. Illud tamen in memoriam juvat revocasse, superiori seculo, quando Carolus III. Dux Mantuanus partibus Caesaris & Hispanorum faveret, Ferdinandum III. titulum ipsi vicarii generalis concessisse, frustra ad tempus in contrarium nitente Sabaudo. Ubi vero diem imperator obiisset supremum, ab Electoribus impetravit Sabaudus, ut vicariatu Mantuano sublato, ipsius jus vicariatus stabiliretur, quod in Leopoldi, Josephi atque Caroli capitulationibus fuit repetitum, atque jurejurando confirmatum (o). Quamquam nec illud omittendum, jus suum protestatione, quam vocant, sibi reservasse Mantuanum (p).

D 2

§. VI.

(n) Conf. Conring. de finibus imp. Rom. Germ. p. 334.

(o) Diar. Europ. T. I. p. 710. conf. *illustr. Zechii Europ. Heold.*

T. I. p. 332. & Capitulat. Caroli VI. c. XXVI.

(p) Vid. *Lusdorp.* Tom. VIII. Act. publ. c. 245.

§. VII.

Tandem brevitatis studiosiores subijcere libet quam paucissimis, originem vicariatus Sabaudici, reliqua capitibus sequentibus reservaturi. Cerrum est Fridericum II. in Thomafium de Sabaudia honoras non solum generalis legati in partibus ipsis (q) contulisse, sed etiam officium, quod vocat prælidatus. Dignum est, ut integrum Diploma hic exhibeatur, quod reperitur apud *Guichenonium* (r), atque ita se habet: *Fridericus Dei gratia, Roman. Imperator, semper Augustus, Hierusalem & Sicilia Rex*, Prælati Ecclesiarum, Marchionibus, Comitibus, Vavassoribus, nobilitatibus, Possessatibus, Consiliis, Communitatibus & universis per Lombardiam a flumine Lambii superius constitutis, fidelibus suis, gratiam suam & bonam voluntatem. Ad extollenda justorum præconia & reprimendas insolentias transgressorum, prospiciens e caelo justitia, erexit in populis regnantium solia, & diversorum principum potestates. Caruisset namque libenter humana conditio, jugo Domini, nec libertatem a se, quam ipsis natura contulerat, homines abdicassent, nisi quia impunita licentia scelerum, in evidentem perniciem humani generis redundabat, & sic ex necessitate quadam, oportuit naturam subesse justitiæ, & servire judicio libertatem: Sed, ne exquiri decuit extrinsecus aliam speciem creaturæ, cui se representata per hominem, cœlestis imago subiaceret, dum in redditione census Numismatis imperium

(q) Quidnam Fridericus II. per *partes illas* intellectum voluerit, non certo constat, nisi forsan vetus aliquod Ruperti diploma, Lombardiam Amparten sæpiuscule nominans, difficultatem tollere queat. (r) *Hist. de Savoye* L. 6. p. 92. & 93.

rium præ cæteris, figuræ fastigium præsignivit, sed ,,
 homo prælatus est homini, ut gratiorem efficeret ,,
 prælaturam. Attendentes igitur, quod ex imperia- ,,
 lis officii nostri debito, quod ex cœlesti dispensatio- ,,
 ne suscepimus, villicationis nostræ rationem, sumus ,,
 in die districti iudicii reddituri, cum qualitate diver- ,,
 sorum negotiorum nostrorum, & imperio per non- ,,
 nullas & diversas partes majestatis nostræ, præsen- ,,
 tiam necessario requirente, in partibus, ipsi morari ,,
 continuo præsentialiter nequeamus, ne majestatis ,,
 nostræ præsidio & justitia careatis. Ecce, pro recu- ,,
 peratione ac defensione nostrorum & imperii jurium ,,
 & honorum, conservatione boni, & pacifici status ,,
 nostri, & viva guerra nostris rebellibus inferenda, ,,
 de fidelitate, industria & strenuitate *Thomasi de Sabau-* ,,
dia Comitis dilecti consanguinei, & fidelis nostri ab ,,
 experto plenarie confidentes, ipsum nostrum & sacri ,,
 imperii generalem legatum, in partibus ipsis duxi- ,,
 mus statuendum, nec cum sola legati potestate volu- ,,
 mus esse contentum, sed ei adjicimus officium præ- ,,
 fidatus, concedentes ei merum & mixtum impe- ,,
 rium & gladii potestatem, & ut in facinorosos anim- ,,
 advertere valeat, pugnando commissam sibi provin- ,,
 ciam, in eos specialiter, qui stratos & itinera publica, ,,
 censu temerario violare præsumunt, criminales, civi- ,,
 les & liberales audiat, & determinet quæstiones qua- ,,
 rum cognitio, si nos præsentem essemus, ad no- ,,
 strum iudicium pertineret, puniendos, inquirens, ,,
 & puniens inquisitor, decreta ubique imponat, quæ ,,
 in alienationibus rerum Ecclesiasticarum, secundum ,,
 justitiam interponi solent, & ut minoribus & majo- ,,
 ribus, ,,

,,ribus, quibus universalia jura succurrunt, causa co-
 ,,gnita, restitutionis in integrum beneficium largiatur;
 ,,plenam sibi concedimus potestatem, ad audientiam
 ,,quoque ipsius appellationes deferri volumus, quas
 ,,a sententiis ordinariorum Judicum ac eorum omnium,
 ,,qui jurisdictionem, ab imperio nacti sunt, infra regio-
 ,,nem ipsam & ejus terminos contigerit interponi, nisi
 ,,forte vel causæ qualitas, vel numerus appellationum
 ,,hoc adimant appellanti, ut tamen a sententiis suis ad
 ,,audientiam nostram libere valeat provocari, hor-
 ,,tandi quoque judices & notarios, plenam civilem le-
 ,,gato conferimus potestatem, quo circa fidelitati ve-
 ,,stræ præcipiendo, mandamus, quatenus dictum Co-
 ,,mitem Legatum & Præsidentem nostrum & imperii, ut
 ,,diximus in regione præfata a nostra majestatem sta-
 ,,tutum, tanquam præsentia nostræ speculum sinceræ
 ,,devotionis affectibus admittentes, eidem super omni-
 ,,bus & singulis, quæ ad commissum sibi legationis &
 ,,præsidatus officium, ut superius est expressum, per-
 ,,tinere noscuntur, tanquam majestatem nostræ per-
 ,,sonæ ad honorem & fidelitatem nostram intendere,
 ,,obedire & parere efficaciter debeatis, ut devotionem
 ,,nostram proinde, de bono iu melius dignis laudum
 ,,præconiis extollamus. Datum Beneventi anno Do-
 ,,minicæ incarnationis 1249. mense junii septimæ in-
 ,,dictionis.

Carolus autem IV. Amadæo Viridi Pragæ 1356. in-
 dict. IX. XII. Kl. Aug. privilegium concessit, ad cuius
 ductum omnes ArchiEpiscopi Abbates &c. &c. judices
 sæculares tenebantur ad Sabaudum appellare. Ipsum
 quod

quod hic locum meretur Diploma *Guichenonius* (r) ita nobis exhibuit. Hinc est, quod de tuæ fidei & amoris constantia habentes fiduciam principalem, imperiali auctoritate decernimus, ut omnes adpellationes, quæ & a quibuscunque ArchiEpiscopis Episcopis, Abbatibus, & Prælatibus & eorum loca tenentibus, judicibus secularibus, infra terminos & limites atque pertinentias, Comitatus tui Sabaudia, constitutis, ad audientiam & tribunal nostrum imperiale interponi hætenus consueverunt, & de jure alias sive consuetudine interponi deberent; ad tuam audientiam deinceps interponant, seu debeant interponi: Dantes tibi plenam & liberam de certa scientia potestatem, universas & singulas appellationum causas, quas a prædictis & eorum quolibet, sive ab Actoribus, sive Reis in quibuscunque causis singularibus criminalibus civilibus sive mixtis, ad te vice nostra sicut præmittitur, ita enim ad nos in futurum interponi contigerit; & si quæ in præterito interpositæ adhuc pendent, auctoritate nostri culminis audiendi & cognoscendi, terminandi, decidendi, sententias ferendi & executioni mandandi, aliaque omnia & singula faciendi, etiam si mandatum exigant speciale, & quæ in talibus appellationum causis ipse facere possumus, & possemus, si illas personaliter tractaremus. Ratum, habitum & gratum habentes, quicquid in his & aliis circa hæc dependentibus, emergentibus & connexis rite duxeris, judicandum, ratasque habituras sententias, quas
 juste

(r) Histoire de Savoye L. 6. p. 200.

„juste tuleris & poenas, quas contradictoribus duxe-
 „ris infligendas. &c. &c.

Mox anno 1365. Jnd. III. VIII. Kal. Jul. novis im-
 munitatibus idem Augustus Amadæum ornavit, quando
 ArchiEpiscopum Lugdunensem, episcopum Matiscon-
 nensem, aliosque certiores facit, se illustrem Ama-
 dæum in Comitatu Sabaudia & in partibus circumvici-
 nis suum & S. imperii generalem vicarium constituisse,
 eosque jubet, ut nomine ipsius Amadæo se homagii
 vinculo devinciant (s). Ipsum diploma ita sese habet;

„Carolus IV. &c. &c. Venerabilibus, ArchiEpiscopo
 „Lugdunensi Episcopis Matisconensi & Gratianopolis
 „Principibus, devotis nostris dilectis, gratiam suam &
 „omne bonum; Quia nos deliberatione matura & ex
 „nostra certa scientia Illustrem Amadæum Comitem
 „Sabandia consanguineum nostrum, & imperii sac r
 „Principem in comitatu Sabaudia, & in partibus cir-
 „cumvicinis, & notanter in dictis Diœcesis & in tem-
 „poritatibus ipsorum & earum singulis, quantum im-
 „perio & in terris & Baroniis dicti comitatus se exten-
 „dunt, & consistunt, nostrum & S. imperii genera-
 „lem vicarium constituerimus, & sibi concesserimus,
 „quod Vos & vestri Successores juramentum fidelitatis
 „subjectionis & homagii, & alia, quæ & sicut nobis &
 „imperio præstare tenemini, pro prædictis existenti-
 „bus in imperio & Baroniis Comitatus ejusdem dicto
 „nostro consanguineo & vicario præstare tenemini.
 „Sicut hæc & alia in aliis nostris litteris desuper his
 „tra-

(s) Vid. Guichenon c. l. l. 6. p. 208.

„traditis plenius sunt expressa, devotioni vestrae mandamus seriose. &c. &c. Dat. in Berno a, 1365.

§ VIII.

Eodem sacri imperii generalis vicarii nomine a. 1388. Amadæum VII. fuisse condecoratum alibi nominamus (t). Postea Sigismundus Ludovicum Sabaudum a. 1412. ipsis Kal. Julii vices suas obire iussit, in omnibus & singulis civitatibus, castris, castellis oppidis dominiis atque terris in partibus Pedemontium. Diploma quod fidem his, quæ diximus, facit, similiter reperias apud *Guichenonium* (u) & potissimum apud illustr. *Leibnitium* (x) hujus sententiæ:

Sigismundus Dei Gr. Rom. Rex, Illustr. Ludovico de Sabaudia, Principi Achaja, gratiam regiam &c. Pensatis internis mentis nostræ consideratione, super excellentis famæ tuæ præconio circumspeditionis industria, habendoq; respectum ad multa probitatis & præclaræ devotionis merita, quibus illustris Domus tuæ, recolenda memoria, progenitores, ipsum imperium dignis quidem honoribus venerari studuerunt, & quod Tu ad nostros & imperii procurandos honores, tam singulari tamque puro inclinari ardore. Te animo deliberto, sanoque Principum, Comitum, Procerum & Nobilium accedente consilio ex certa nostra scientia & plenitudine Romana regis potestatis, nostrum & imperii sacri vicarium in omnibus & singulis civitatibus, castris, castellis, dominiis atq; terris, quæ & quas possides & tenes, in partibus Pedemontium ordinavimus, fecimus, constituimus & creamus, dantes ex nunc & concedentes tibi plenam, liberam &

E

omni-

(t) Vid. T. I. Traites de paix & d'Alliance p. 350.

(u) L. 6. p. 129.

(x) In Cod. Jur. Gent. Diplomat. P. I. p. 305.

omnimodam auctoritatem & jurisdictionem generalem & specialem, ac gladii potestatem, merum & mixtum imperium, vice & auctoritate atque nomine nostro, in praefatis civitatibus castris extendi, animadvertendi in facinorosos & reos coercionem quamlibet, ratione praecisa & mediante justitia exequendi. Et ut etiam apud te merum & mixtum imperium, jurisdictio, sive contentiosa, sive voluntaria in eisdem civitatibus, castris, castellis, oppidis, villis, dominiis atque terris, ac subditis, incolis & hominibus ibidem secularibus duntaxat, cujuscunque status, praeminentia vel conditionis existant, de rebus, contractibus vel quasi contractibus, ultimis voluntatibus, maleficiis, criminibus & delictis, vel quasi commissis & perpetratis in subditos, incolas & homines praefatos, & per eos, seu etiam per alios in dictis civitatibus, castris, castellis, oppidis, villis, dominiis atque terris perpetratis, seu etiam perpetrandis, exerceatur libere, secundum quod jus & ratio persuadebunt. Concedentes tibi nihilominus auctoritatem plenam, poenam & multas ratione praevia imponendi, levandi, & ex causis rationabilibus augmentandi, minuendi, remittendi in judicio & extra, Judaeos Camera nostra servos acceptandi, defendendi, & tuendi jura Caesarea; collectas, subventiones ab ipsis prout hoc honor Imperii & necessitas postulaverint, exigendi, in judicio & extra, in causis, questionibus, arbitriis, arbitramentis & litibus quibuscunque, tam cum causarum cognitione quam sine, Deum praeculis habendo, ac de plano & summarie sine strepitu & figura

judicii

judicii sola veritate inspecta procedendi, determinandi, sententias exequendi, fugitivos inquirendi, & puniendi maleficos, assassinos & robatores stratarum, laqueandi, judicandi, ac piratas maris submergendi, juxta sacrorum legum Canonum & jurium communium sacratissimas sanctiones, & prout secundum ritum & terra consuetudinem municipalia jura & statuta persuaserint; ac proditores decapitandi, suspendendi, & eos ac eorum quemlibet, dum & quotiens se casus obtulerit, condemnandi, puniendi, membra truncandi, fustibus cadendi, de patria ad tempus vel perpetuo relegandi, carcerandi, & igne cremandi, mutilandi, debilitandi, bona talium publicandi & confiscandi; officiales instituendi, & de omnibus criminibus ordinariis & extraordinariis, enormibus, levibus, publicis & privatis cognoscendi, puniendi & executiones faciendi, ac tam secundum jura communia quam municipalia decidendi, cognitionem & decisionem hujusmodi committendi, in integrum restituendi, absolutionem quamlibet in judicio vel extra exercendi, infamiam tam juris quam facti irrogandi, absolvendi & disponendi de causis principalibus, & appellationibus quibuslibet, tanquam judex a nobis delegatus, cognoscendi, examinandi, decreta primum, secundum, & cum juris solemnitate tertium interponendi, jura declarandi, & omnia quae causarum merita requirunt, exercendi & exequendi, ita tamen, quod a tua sententia, vel sententiis ad audientiam nostri culminis, possint libere, quotiens opportunum fuerit, procurare, monetas sub vero pondere, aureas & argenteas instituendi, ferias imponendi & tollendi, rebelles sacri imperii persequendi, & puniendi, nec non omnibus & singulis te, atque tuos, acterras, & dominatus injuste opprimentes, seu invadentes, ac

opprimere seu invadere molientes, in quantum justa resistentia, vel defensio exigunt vim vi repellendo resistendi, ac judicandi decreta, statuta & provisiones in praedictis omnibus & quolibet praedictorum faciendi, de novo corrigendi, tollendi jam facta semel & pluries aut totiens, quotiens opportunum fuerit, & ordo dictaverit rationis, dotes & dotalitia, donationes propter nuptias admittendi, approbandi, & confirmandi, mente captis curatores, & orphanis, pupillis & viduis tutores praeficiendi, devotiones fiscales quarumcunque hereditatum seu etiam rerum mobilium & immobilium, dum ratio & jus illud exigerint, nostro Regio nomine exigendi tenutam (z) & possessionem talium pro nobis & Imperio capiendi, & generaliter omnia & singula, quae ad verum & legitimum sacri Romani Imperii in supra dictis civitatibus, castris, castellis, oppidis, villis, dominiis atque terris, vicarium pertinent, ut praemittitur, libere & absque impedimento quodlibet faciendi; etiam si qua ex eis jure vel consuetudine exigerent mandatum magis speciale, sacrosancta Ecclesiastica libertate, ac nostris & imperii sacri juribus, nec non regalibus & feudis quorumlibet Episcoporum, Praetorum, ac ceterarum Ecclesiasticarum & secularium personarum, in praefatis dominiis consistentium, quae a nobis & imperio sacro immediate dependent, in praemissis omnibus & singulis semper salvis. Quapropter fidelitati tuae firmiter & distincte praecipiendo mandamus, quatenus ad statum pacificum civitatum castrorum, castellorum, oppidorum, villarum, dominiorum, atque terrarum praedictarum, ac recuperatione nostrorum & Imperii sacri jurium in praemis-

(z) Idem est, quod Gallis dicitur Tenuë, vid. Petrum de Vineis Lib. 5. Ep. 92. & Gestas Innocentii III. p. 148.

sis omnibus & singulis fidem & sollicitudinem tuam, sicut de te confidimus, sic efficaciter & diligenter impendas, ut ipsis diligentia tua testimonio, electionis nostrae iudicium commendetur, dum talem & tanto negotio duximus proponendum, ex cuius fidelitate, fide & iustitia Serenitatis nostrae salutare propositum, de observatione iurium imperii singulis exprimitur. Presentium sub nostrae Romanae Regiae Majestatis sigillo testimonio literarum. Datum Buda, anno Domini M CCCC XII. prima die Julii.

Maximilianus I. a. 1503. pristina Sabaudi jura non confirmavit solum, sed eorum limites etiam ultra protulit, quod nos docet monumentum Guichenonii, historiae insertum (a). Non forte aegre tulerit tector, si & illud hic subjiciamus:

Maximilianus I. Dei Gr. & c. Privilegium sive litteras Sereniss. Dn. Caroli Roman. Imperator. IV. in iis, ut praemittitur insertum per a nobis commissos solenter visitatum eidem Philiberto Sabaudiae Duci & suis impofterum successoribus tanquam dicti Imperii sacri vicario perpetuo in ea parte, ut praemittitur deputato confirmamus, ratificamus & approbamus, ac roboris firmitatem perpetuo obtinere volumus, illudque seu litteras ipsas de novo pro nobis & nostris predictis, eidem Duci Sabaudiae & suis predictis concedimus & elargimur, prout superius est insertum, Episcop. Vercell. & Montis Regalis numero Episcop. indicto praeferto privilegio Dn. Caroli IV. nominatorum & specificatorum aggregantes, & praestationi fidelitatis & obedientiae, de quibus in eodem instar eorundem Episcoporum subjici volentes, declarantes & gratiose concedentes in

E 3

viii

(a) L. 6. p. 486.

vim prænarrati privilegii per nos confirmati, & de novo concessi. Quod universi & singuli Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Religiosi, Prælati & alii homines & persone nobiles & ignobiles civitatum & Diocesium Sedunen, Lausanen, Gebenen, Augusten, Yporregien & Taurinen Maurianen, Vercellen & Montis-Regalis Ducatus Sabaudia & ultramontes & terrarum eidem adjacentium, nec non Diocesi Lugdun. Martisconens. Gratianopolitan. in quantum in imperio & districtu in terris ipsius Ducatus Sabaudia eadem Dioceses Lugdunens. Matiscon. Gratianop. existunt. Qui nunc sunt, & pro tempore fuerint, omnia homagia, fidelitates, subjectiones & obedientias ad que & sacro imperio tenentur, & sunt adstricti pro feudis temporibus que ab ipso sacro obtinuerunt imperio, præfato Duci Sabaudia & suis perpetuo successoribus tanquam dicti imperii sacri vicario & vice nostra ac Romanorum imperatorum & Regum successorum nostrorum facere, præstare & recognoscere teneantur infra terminum per præfatum Dn. imperatorem suis in litteris præinsertis stabilitum. &c.

§. IX.

Carolus denique V. a. 1531. Beatrici Ducissæ Sabaudia, ipsiusque successoribus vicariatum comitatus Astensis & marchionatus Cevæ concessit, in cujus fidem Guichenonius (b) insigne producit documentum, ex quo illud mutuo sumtum hic legas :

Carolus V. Ad perpetuam rei memoriam &c. Recognoscimus & notum facimus præsentium universis. Quum nuper illustrissime Beatrici Infanti Portugallia, Ducissæ Sabaudia Principi & Sororie nostræ carissimæ, Comitatum Astensem, pleno jure ad nos spectantem
& per.

(b) L. 6. p. 595.

Et pertinentem pro se suisque heredibus & successoribus in feudum concesserimus, cupiamusque eandem illustriss. Beatricem cum ob regalis sanguinis eminentiam tum ob arduissimam, que nobis cum eadem intercedit affinitatem, & singularem affectum, quo nos resque nostras prosequitur, amplioribus donis & prerogativis ornare, motu proprio, ex certa nostra scientia non per errorem aut improvidentiam, sed animo deliberato ac sano Principum, Comitum, Procerum & aliorum nostrorum & imperii sacri fidelium dilectorum accedente consilio & de nostre Cesaree potestatis plenitudine, eidem illustr. Beatrici, suisque in dicto comitatu Astensi heredibus & successoribus, vicariatum ipsius comitatus Astensis, necnon marchionatus Ceva cum omnibus eorum pertinentiis, juxta formam & sub pactis & conditionibus in investitura eidem illustr. Beatrici concessa, iisque semper salvis concedimus, ipsamque Beatricem atque ejus heredes & successores nostros & sacri Romani imperii vicarios, in his omnibus constituimus, & praeficimus generales, concedentes eidem plenam meram & omnimodam temporalem & gladii potestatem ac jurisdictionem. Nec non merum, absolutum & mixtum imperium &c. &c.

Cum etiam a. 1547. Joannes Andreas Comes Crescentinus, post litem inter se & procuratorem fisci Sabaudiae generalem motam, a sententia delegatorum Ducis Sabaudiae temere ad Imperatorem adpellasset, appellationem Carolum V. sequentem in modum rejecisse, historiae monumenta tradunt (c).

Carolus V. Dei gratia &c. &c. Mandantes propterea omnibus & singulis ArchiEpiscopis, Episcopis, Principibus, Comitibus fidelibus dilectis, cujuscunque status & conditionis existant. Quatenus super praemissis, quoties opus extiterit, ad illustrem Ducem Sabaudiae vice nostra recurrant, & recurri faciant, eam illi in his, quam nobis deberent obedientiam & reverentiam exhibendo, & ejus mandatis atque

senten-

(c) *Ipsum hoc mandatum invenias quoque apud Guiche-*
non. L. 6. p. 500.

sententiis, absque contradictione parendi & contrarium non faciant, neque facere sive attentare, aut contra formam privilegiorum a prædictis Divis prædecessoribus nostris romanorum imperatorum & regibus, ac nobis ipsi illustri Affini & consanguineo nostro, ejusque progenitoribus Sabaudie Ducibus concessorum & confirmatorum formam & tenorem appellare seu provocare, sive quicquam aliud innovare, aut quomodolibet recurrere audeant, sive præsumant.

Frater Caroli Ferdinandus, a. 1562, Emanuelli Philiberto Sabaudie Duci, perpetuum imperii vicariatum confirmavit, quod discimus ex ipsius literis apud Guichenonium (d). Reliqui etiam plerumque Imperatores antecessorum placitis, sua adprobatione, novum robur addidere; Hæcque ad natales vicariatus Italici adnotasse sufficiant.

(d) L. 6. p. 522.

CAP. III.

De

Potestate Vicariatus Italici.

CONSPECTUS CAPIT. III.

- §. I. *Quid per vicariatum etymologice spectatum, cum in genere, tum in specie, intellectum velimus.*
- §. II. *Vicarii Italia, quam vario fuerint insigniti nomine, & quam varie divisi; explicata simul vicarii generalis potestate.*
- §. III. & IV. *Eminentiora dignitatis Sabaudi jura ac privilegia; quorum beneficio primæ illi partes ante omnes Italia Principes adsignantur.*
- §. V. *Potestatem vicariorum esse quidem insignem, non vero*
ultra

ultra commissas iis ab Imperatore provincias extendendam. Error proinde eorum, qui generalem cunctæ Italiae administrationem illis perperam tribuunt, refellitur.

§. VI. Eadem evincitur, Ducis Mantuani, Imperatoris Leopoldi & recentissime Ducis de Uzeda exemplis.

§. VII. Eadem porro probatur, cum nuperrimo juris exercitio, quo Vicarii German. litium, Mutinensem inter ac Parmensem, Duces ortarum compositionem demandarunt, tum ex analogia subjectionis a vicariis, Ital. imperio ejusque capiti superstiti, non minus debita, quam qui hujus supremas vices gerunt, German. provisoribus.

§. I.

Vicarium esse, qui alterius gerit vices, ipsa nominis significatio, ususque rerum plane confirmant. Quemadmodum vero admodum sunt inter se remoti, quorum nomine res suscipiuntur, ita facile patet, tanto quemque Vicarium honoris fastigio transcendere alium, quanto dignationis gradu, illi inter se sunt distincti, quorum auspiciis suas confirmant actiones. Nos ne extra oleas vagemur, de Vicariis Augusti dicturi, & quidem in Italia, reliquos omnes studio mittimus, unius Sabaudi jura adnotasse contenti.

§. II.

Neminem autem credimus, tam historiae Romanæ esse expertem, qui non ex *Henrico Pignorio* (a)

F

nove-

(a) Ad Mussati Histor. Henrici VII. p. 42.

44
noverit, varia olim fuisse iis nomina imposita, qui mandato Cæsaris ipsius personam apud Italos suscipiebant. Mox enim audias, ipsos fuisse adpellatos *Comites*, mox *Vice Comites*, *Legatos*, *imaginarios persona regis* (b) *vicarios Regis*, *imperii*, *vicariosque generales*. Postremum genus alios plerumque vel regionis cui præerat amplitudine, vel alia ratione eminebat, ita quidem, ut reliqui plerumque ab horum nutu pendere cogerentur. Hæc ut nemini forent obscura, diploma supra adlegatum Henrici VII. facit (c), in quo legas, vicarium Paduanum fuisse urbi præfectum, ab Imperatoris vicario Lombardiæ generali. Varios autem vicarios generales deprehendet, cui res in Italia gestas evolvere erit volupe. Hunc enim latere nequitiam potest, Fridericum II. Italiæ filium Henricum veluti generalem vicarium præposuisse (d), & sub ætatem Henrici VII. Bertholdum Comitem de Marsteden fuisse adpellatum vicarium, in partibus Italiæ, generalem. Eodem nomine insignitum sub hæc tempora invenimus, in civitate & districtu, quem vocant Mediolanensi, Mattheum ViceComitem. Carolo IV. habenas imperii tenente, apud Baduanos Franciscum de Carraria, & sub Ruperto Palatino Brunonium de la Scala, ipsiusque filios masculos legitimos, idoneis quod supra (e) testimoniis confirmabamus. Inprimis Thom-
masium

(b) Ita Thomassium de Aquino suum vicarium adpellat, Fridericus II. apud Petrum de Vineis Ep. 21.

(c) Cap. II. Diss. nostra.

(d) Petr. de Vineis L. 2. p. 263. & p. 314.

(e) Cap. 2. Dissert.

masium Sabaudum jamjam ab Imperatore Friderico II. fuisse nominatum suum atque sacri imperii generalem legatum, luculento alibi adserui monumento (f). Quo elogio serenissimam Domum sæpius esse ornatam, ex iis, quæ supra diximus, satis abundeque patebit. Quemadmodum vero speciales illi vicarii non ex arbitrio res gerebant, sed ad nutum jussaque Cæsaris (g): ita etiam vicariorum generalium potestas certis erat comprehensa limitibus, ultra quos illam proferre foret piaculo. Ipsa diplomata inspicienti manifesta erit dictorum veritas, quod postea magis patebit. Nunc ipsa jura ex hisce proferre monumentis licebit.

§. III.

Contueamur itaque primo Friderici II. privilegium, Thomasio de Sabaudia concessum; Observabimus *Prelatis Ecclesiarum, marchionibus, comitibus, Vavassoribus, Nobilitatibus, Potestatibus, consiliis communitatibus, & universis per Lombardiam a flumine Lambii superius constitutis*, præcipi, ut Thomasio de Sabaudia quatenus ipsi curæ cordique sit *recuperatio ac defensio Imperatoris, & imperii jurium & honorum, conservatio boni & pacifici Status & vixit guerra rebellibus Augusti inferenda*, omni qua par est animi devotione obsequium suum probent. Dein concedit Imperator Sabaudo præter vicarii generalis munus, insuper *Officium præsidatus*

F 2

(f) Supra l. c.

(g) Vid. Diploma Henrici VII. quod sæpius in subsidium vocavimus supra Cap. II.

fidatus (h), *merum & mixtum imperium & gladii potestatem*, & ut in facinorosos animadvertere valeat, pugnando commissam sibi provinciam in eos specialiter, qui stratos & itinera publica censu temerario violare praesumunt, criminales civiles & liberales audiat, & determinet quaestiones, quarum cognitio ad praesentis Augusti iudicium pertineret, puniendos inquirens, & puniens inquisitor decreta ubique imponat, quae in alienationibus, rerum ecclesiasticarum secundum iustitiam interponi solent, & ut minoribus & majoribus, quibus universalia iura succurrunt, causa cognita, restitutionis in integrum beneficium largiatur, plena Sabauda traditur potestas, vultque Imperator, ut ad audientiam ipsius appellationes deferantur, quos a sententiis ordinariorum iudicum ac eorum omnium, qui jurisdictionem ab imperio nacti sunt, infra regionem ipsam, & ejus terminos contigerit interponi, nisi forte vel causa qualitas, vel numerus adpellationum hoc adimant adpellanti, ut tamen a sententiis suis ad audientiam Caesaris libere valeat provocari. Quandoquidem vero haec iura sub mortem Thomasi iterum expirarunt, hinc in Caroli IV. privilegio omnibus, sive rerum sacrarum, sive politicarum antistites, in Sabaudiae comitatu iungitur, ut impofterum ad Sabaudum provocent, sive actores sint, sive rei, in quibuscunque causis singularibus, criminalibus, sive mixtis, ita quidem, ut imperator, quas ille iuste tulerit sententias, habere ratas velit. Idem Carolus ArchiEpiscopo Lugdunensi, Episcopis Matisconensi

(h) Per officium *praesidatus* insignem hic jurisdictionem intelligi, non est dubitandum, conf. Chronic. Laurishamensi. p. 70. ubi similem locutionem deprehendes.

nenfi & Gratianopoli præcepit, ut Sabaudio non ipsi solum, sed & ipsorum successores *juramentum fidelitatis, subjectionis, homagii, & alia præstarent.*

§. IV.

Similiter etiam Sigismundus, Ludovicum Sabaudum, suum & imperii sacri vicarium, in omnibus & singulis civitatibus, castris, castellis, oppidis, dominiis, atque terris, quæ & quas possidet ac tenet in partibus Pedemontium, cum omnimoda potestate ordinavit; quemadmodum ipsum Diploma supra (i) exhibuimus. Singula Philiberto Sabaudicæ Duci, veluti sacri imperii vicario perpetuo, hujusque successoribus, confirmavit Maximil. I; Carolus V. autem Sabaudos pronuntiavit, cum auctoritate sacri rom. imperii vicarios generales, *in comitatu Astensi, nec non Marchionatu Ceva,* ita quidem, ut ipsis *concederet, plenam meram & omnimodam temporalem & gladii potestatem ac jurisdictionem, nec non merum absolutum ac mixtum imperium.* Has vero immunitates Domui Sabaudicæ postmodum Ferdinandus I. fartas esse atque tectas jussit. Neque abs re erit, illud hic adjecisse, quod flagitante principum Electorum confessu, Augustus contra magnum Ducem Florentiæ Sabaudo permiserit, tanquam sacri imperii Principi & vicario per Italiam, ut in sua aula atque capella quam vocant, præiret, ipsa verba *Guichenon* ita exhibet (h): *Quapropter ipsi presentes principes Electores & aliorum consiliarii Casaream majestatem humillime rogant, ut dicto Duci Sabaudicæ (Carolo Emanueli) tanquam*

F 3

quam

(i) Cap. II. §. 8. p.

(k) L. 6. p. 537.

„quam S. imperii Principi Principi precedentiam vigore præ-
 „fata reservationis ante magnum Ducem Florentia, in suæ ce-
 „sarea capella clementissime permittat, sicuti quoque ille,
 „tam a Germano Principum sanguine natus Princeps, quam
 „vicarius sacri imperii per Italiam, precedentiam ante
 „omnes Italia Principes in Casarea majestatis aula &
 „capella, perinde in Italia atque Germania semper habuit,
 „& adhuc vigore dictæ reservationis habere, retinere de-
 „bet. Concluf. in Senatu Electorum XXIII. Aug. Ao. 82.

§. V.

Hæc qui secum rite animo reputaverit, ægre ne-
 neutiquam ferre potest, ubi cum *Fursencio* (1) calcu-
 lum tandem subducamus insignem esse vicariatus Sa-
 baudici potestatem. Neque tamen ideo in illorum fi-
 mul transimus castra, qui, dum vicariatus Italico ni-
 mium propriis ausibus tribuunt, a vero recti tramite
 quam longissime discedunt. Valeant itaque, qui
 Sabaudici vicariatus potestatem, nullis nisi totius Ita-
 liæ limitibus posse includi, sibi persuadent, sæpe etiam
 pertinaciter defendunt. Quodsi præsidium in eo quæ-
 rant, quando Sabaudia in Diplomatum supra adductis
 hinc inde S. imperii dicatur vicarius generalis, sane
 illi decipiuntur misere. Sub initium enim hujus capi-
 tis commonstravimus, plures etiam olim apud Italos
 fuisse, qui hoc nomine ab Augustis Germanorum fu-
 erint condecorati, quis autem dixerit unquam vel cœ-
 cutiens, hos universali quadam per omnem Italiam
 potestate fuisse gavisos: Certe Sigismundus dominos
 de Scala

(1) De Jure suprematus c. 25. p. 248.

de Scala non solum constituit Veronensium & Vincen-
tinorum vicarios generales, sed insigni præterea au-
ctoritate communit, cujus rei fidem facit peculiare
diploma, quod in Actis atque Tabulario vicariatus
Saxonici adseruatur. Neque tamen ipse Sabaudus
plura dominis de Scala concessit, quam quæ signate
ibi leguntur. Et qui ea perlegerit curate, quæ in
capite primo atque secundo hujus dissertationis fide
annalium tradidimus, facile addiscet, talium vicariorum
potestatem non ulterius extendi posse, quam provin-
ciæ, quibus iussu imperatoris præficiabantur, per-
mittunt. Hæc enim ratio atque forma administratæ
apud Italos Reipublicæ erat, ut quævis ferme civitas
suum haberet vicarium, quædam etiam plures nomi-
ne imperatoris ipsi jus dicentes. Ne vero hi impune
justitiam possent temerare, sed accuratam potius quam
redderent rationem formidare opus haberent, Augu-
sti alio fere modo Italis consulere non poterant, quam
ut generales in singulis provinciis constituerent vica-
rios, qui velut e speculo observarent, quidnam par-
ticulares agerent, & si jura contra fidem datam vio-
larent, oppressis auxilia prompta suppeditarent.

§. VI

Hæc etiam si luce meridiana sint clariora, face-
re tamen non possum, quin ut rem magis cœcutien-
tibus in apricum producam, Mantuani exemplum
in subsidium adferam. Sub finem jam capituli II. le-
ctori in memoriam revocavimus, Mantuæ Ducem,
indulgentia Ferdinandi III. titulum vicarii generalis
impetrasse. Ibidem simul observatum est, Sabaudum

omnem

omnem contra lapidem movisse, ne novum honoris, qui in Mantuanum conferebatur, incrementum ipsi obesset. At scimus, quam sæpius vocavimus Manuæt Ducem, non alibi quam in suis ditionibus usum hujus tituli adhibere voluisse, quanquam generalis per universam Italiam vicarius adpellaretur, investitura etiam hujus characteris a Cæsare impetrata (m). Novimus etiam Leopoldum instaurata per Italiam auctoritate jure suo regio, quod in Italia obtinebat, usum fuisse; Lites liquidem Principum Italiæ diremit, deque omnibus ad regalia pertinentibus more majorum cognovit, & judicavit, confituito per Italiam fisci imperialis advocato & demandatis comiti Mediobarbo partibus, quas pro fide sua sustineret, & summo Italiæ judici denunciaret (n). Nec facile quenquam fugere potest, quod publica scripta indicant, a Carolo VI. Augusto partes vicarii generalis Duci de Vzeda fuisse demandatas, Sabauda ad hæc omnia tacente.

§. VII.

Ne vero sibi quis temere persuadeat, aliam esse Italiæ rationem sub vicariis imperii generalibus, Palatino atque Saxone, ad annum solummodo superiorem, ut cætera taceam, poterit retrogredi, ubi Comes Daunius, nomine horum Serenissimorum Interregum, ortas inter Duces Mutinensem atque Parmensem lites, componere aggressus est. Et ut juribus suis eo rectius pro-

(m) Vid. Litteras ipsius principibus electoribus exhibitas ao. 1638. in Theatro Europæo.

(n) Schurtzfleisch Diss. 2. p. 28. de Jure August. in Ital.

prospicerent, Serenissimi jamjam dicti vicarii Comiti de Capelbarco has vices demandarunt, ut in Italia provinciis, fide & sacramenti religione imperio devinctis, jura imperii facta atque testata fervaret. Videant nunc Linnæus, Strauchius, Beckerus, Hennigius, Rhetius, Itterus, Schwederus, Vitriarius, Coccejus, Lynckerus, Titius alique, quo jure vicariis Germaniæ omnes Italiæ provincias detrahant. Equidem novimus, eo quosdam prolabi, ut Sabaudus independentiam plane tribuant, sed rationes, quibus inniuntur, satis validæ non videntur, imo non pauca ficulneæ adparent. Verum enim vero, quemadmodum jus vicariatus perpetui, quod Sabaudus alique obtinuerunt, non impedit, quo minus imperatori & imperio subsint, ita nec eosdem universalium Germaniæ provisorum obsequio subtrahere recte licebit. Frustra excipiunt aliqui, quod Saxonico Itali jure atque Svevico non utantur; Exiis enim quæ infra dicemus, nemini obscurum amplius esse poterit, ubi neutrum jus viget, potestatem utrique esse communem. Sane cum origines utriusque apud Germanos vicariatus primario frustra repetas a duplici jure, Svevico nimirum, atque Saxonico, Saxonis potestate se quandoque in Francos atque Svevos extendente, uti supra observavimus; ita Carolus IV. ratione horum jurium limites vicariatus Germanici circumscribere voluit, ut certioris in patria ordinis esset ratio, nec dubia finium amplitudo turbis inter utrumque Proregem daret occasionem. Quod vero ad Italos spectat, hæc non erant metuenda facile, cum lites ibi exortæ, communi

G

judi-

judicio, absque æmula partium divisione, possint componi. Neque vero etiam illud plane omittendum, quod in A. B. totius imperii dicantur provifores, neque adeo, si rigorem vocis sequamur, quæpiam illius pars temere possit excipi. Addendum etiam, quod hoc modo Principes Electores, quorum numerum ipsi hodie Reges ornant, longe deterioris forent conditionis, quam Sabaudus, extra controversiam illis neque amplitudine regionum, neque dignitate comparandus. Ille enim hoc modo immunis foret a jurisdictione vicariorum, quos tamen ipsi ea qua par est veneratione excipiunt. Quis autem vel per somnium possit adsequi, Sigismundum, ad cujus Diploma ipse Sabaudus potissimum provocat, talia huic concessisse, quæ ordini Principum Electorum, cujus ipse membrum erat, vergerent in tam insigne præjudicium? Adfunt præterea testimonia, unde conspicitur, Carolum Emanuele Sabaudia Ducem an. 1612. literas ad Johannem Bipontinum Electoratus Palatini administratorem & vicarium scripsisse, quibus se expectare profiteretur, quid circa vicariatum Italiae perpetuum observare debeat (o).

(o) Conf. omnino illustris Autor Fecialis Europæi P. 1. pag. 532.

CAP. IV.

De

**Discrimine quod inter vicariatum
Germaniæ Pro-Regum atque Sabaudi
intercedit.**

CON-

CONSPECTUS CAP. IV.

- §. I. Pandit transitum ad seqq. paragraphos.
- §. II. Amplitudines pariter ac limites jurium, quae Interregibus German. competunt, explicat.
- §. III. Saxonem potestate Palatino omnino exaequat, professsa dissensione a Dn. Lynckero, aliisque, juribus InterRegum justo angustiores ponentibus limites.
- §. IV. Reservata Imperat. in primis potestat. exercendi iudicia, Vicariis competere indubiis argumentis probatur.
- §. V. Iisdem jura circa beneficia ecclesiastica, in specie primariarum precum, obnitentibus licet multis Viris doctis vindicantur. it.
- §. VI. Jus circa redditus imperii colligendos; quos mediocres quidem non tamen omnino spernendos esse, ex nuperrimo hujus juris exercitio declaratur. Jura itidem circa investituram feudorum, juramenta fidelitatis recipienda, quatenus Pro-Regibus competant, disquiritur.
- §. VII. Refutantur Juris publici DD. hosque inter cumprimis Linnaeus, Lynckerus aliique, potestatem Pro-Regum a quo arctioribus limitibus circumscribentes.
- §. VIII. Tandem infertur, Pro-Regis eandem ac ipsius Regis esse potestatem, nisi quatenus vel lege vel pacto restricta fuerit.
- §. IX. X. XI. & XII. Terra Saxoni Pro-Regi subjacentes commonstrantur, & recensentur.
- §. XIII. Concluditur, vicarios Imperatores Sabauda culmine dignitatis ac potestatis longissime antestare, quippe qui ipsa majestate re quidem vera polleant, licet a nomine abstineant.
- §. XIV. Finis toti dissertationi imponitur.

§. I.

EUm qui perlustrare discrimen velit, quod inter vicariatum Germaniæ Pro-Regum atque Sabaudi intercedit, ad metam sibi propositam felicius non posse pertingere, quam ubi de juribus utriusque vicariatus certior sit factus, omnes forsitan largientur. Animus igitur est, quando præcedenti capite, Sabaudi potestatem percensebamus, jura nunc etiam Germaniæ Pro-Regum, Saxonis imprimis, quam paucissimis adumbrare; ita tamen, ut brevitate devotissimo mentis nostræ cultu rependamus, lectori cætera relinquentes integrum, ut ipse tandem, ubi posteriora dissertationis nostræ capita conferre inter se velit, dijudicare possit, quantum æra distent lupinis.

§. II.

Equidem si ea solummodo persequi jura velimus, quæ a vellicationibus quorundam fortunæ Saxonicæ æmulorum, forent immunia, nulla, certe pauca, lectoris possemus oculis exponere; Verum enim vero, tanta nos contentione veritatis patrocínio litabimus, quanta ipsi adlaborare videntur, ut quam proximè nisi ab obtrectationibus saltem ab erroribus absint. Varia autem, quod vetus Germanorum poeta habet, sunt jura eorum, ad quos

more suo semper viduata recurrit,

Orba suo quoties vacat, incluta principe sedes.

In genere itaque monendum est, tantam esse nostrorum interregum potestatem, quantam ipsius Imperatoris, utpote in cujus ipsi vices veluti vicarii succedunt. Quodsi vero illam quandoque, præsertim in nostra

nostra patria, restrictam conspiciamus, id non tam ex natura interregni, quam indole Reipublicæ erit repetendum. Quod uti ratio ipsa confirmat, ita etiam juris civilis interpretes adstruunt, quos ut in subsidium nunc vocemus, opus non est, otia nobis faciente doctissimo Dn. Gribnero (a). Parum itaque aut ut rectius loquar, nihil abest, quin dicamus, potestatem vicariorum complecti omnia jura majestatica & regalia, quæ Imperator exercet, nisi signate quæpiam illorum fuerint excepta. Palmaria vero sunt, quæ aurea bulla sequentibus includit verbis: *Quoties sacrum vacare imperium contigerit, illustris comes palatinus Rheni esse debet provisor imperii cum potestate judicis exercendi, ad beneficia ecclesiastica presentandi, recolligendi redditus & proventus, investiendi de feudis, juramenta fidelitatis vi & nomine S. imperii recipiendi.*

§. III.

Ne vero quis cavillari possit, ad solum Rheni palatinum hæc pertinere, addit: *Eodem jure provisionis illustrem Ducem Saxonia sub omnibus modis & conditionibus frui debere.* En itaque (I) *potestatem exercendi judicis.* Quod fit hodiernum sive per cameram imperialem, Wetzlaræ sedentem, sive per peculiare judicium, quod vocant vicariatus (*das Vicariats Hoff-Gerichte*) Equidem sunt, qui curam imperialis cameræ denegant vicariis, sed hoc cum rerum usu pugnat, quando in hoc confesso interregni tempore, nomine utriusque vicarii sententiæ pronunciantur, & Sigillis vicariorum muniuntur. Quæ ratione illorum simul

G 3

refel-

a) In diss. de juribus Vicar. imp. p. 7.

refellitur error, qui adferere conantur, solum palatinum a. 1519. cameræ imperii præfuisse, ut ab illa Saxoniæ excludant. Illud autem Vicariatus judicium insigni pollet autoritate, dirigit nempe processus, decreta edit, sententias pronunciat, mandata, edicta, rescripta decernit, & omnia, quæ a judicio Cæsaris peraguntur, in terris vicario subjectis expedire solet (b), nec a sententiis vicariorum appellari, aut contra eas aliud remedium interponi potest, nisi beneficium supplicationis, & quod adversus eas, quæ a judicio aulico latæ sunt locum habet. Ipsæ etiam lites in judicio aulico pendentes inde avocari possunt, dissentiente licet Dn. *Lynckero* (c) contra experientiam. Hac enim magistra novimus, Bavarum veluti vicarium acta in causa Oettingen, contra Ottingen Wallerstein repetiisse (d). Pessimæ sane conditionis si omnes forent, de quorum causis sub obitum imperatoris nondum fuisset transcriptum, præsertim longo quandoque interregni tempore. Frustra idem quoque causas feudales & criminales cognitioni vicariorum subducere adgreditur; Male sane supponit, quod hæc ad reservata imperatoris pertineant, ideo ab iis determinandis, Interreges esse exclusos. Sane A. B. ad quam merito toties esse recurrendum arbitror, quoties in discepcionem ipsorum jura vocantur, vicariis exercendi judicia tribuit, neque feudales, neque criminales causas excipiendo. Et quanquam investituram feudorum majorum A. B. ipsis

(b) Vid. Vffenbach de judicio aulico c. 25. p. 281.

(c) Anal. ad Schwed. L. 1. c. 33. §. 7. p. 63.

(d) Gastel. C. 10. n. 2. Thulemar. de octovirat. c. 22. n. 10.

ipsis deneget, neutiquam tamen ipsos facultate cognoscendi de illis privat.

§. IV.

Ordinibus equidem reservata quæ vulgo vocant imperatoris negantur, qui vero eadem non competere vicariis adferat, ille sane petit id, quod est in principio (e), lites etiam cottidianæ indicit experientiæ. Quis enim jura primariorum precum & exercendi judicia non retulerit inter præcipua imperatoris reservata, quorum tamen utrumque vicariis extra controversiam competit. Sed monstramus dissentientibus melioris causæ patronos, *Vffenbachios, Tbulemarios, Itteros, Buxtorffios, Gribneros* aliosque. Si quis autem sit, qui cum *Pfeffingero* (f) Pro-Regibus Germaniæ vectigalium cognitionem vocare in dubium aufit, næ ille nimium iniquus harum rerum est arbiter. Quæso enim te, num colligere rite possis, eo quod subortæ circa vectigalia Electorum lites in capitulatione Leopoldina a camera imperii ad judicium avocantur aulicum, vicariis nihil manere integrum. Annon illo cessante, omnemque vim amittente judicio aulico, vicariatus judicium constituunt, quod in ipsius locum succedit?

§. V.

Potestatem itaque exercendi judicia, A. B. viam nobis monstrante, Interregibus Germaniæ, quantum brevitatis studium requirere videbatur, vindicavimus. Alterum est, ut lectori comprobemus, jus etiam ipsis ad beneficia ecclesiastica præsentandi A. B. tribuere.

Non

(e) Lynck. ad Schwed. pag. 37.

(f) Vitruv. illustrat. L. 3. t. 7. §. 10.

Non temere forsan cum Dn. ab Andler (g) hic intelligimus, jus non modo precum primariarum, sed & præsentandi, quod imperatori vel tanquam patrono vel quocunque alio titulo competit. Equidem alia omnia hic docere satagunt, viri celeberrimi *Schwederus*, *Schilterus* aliique, sed Diplomata Imperatorum, in quibus preces ad capitula Germaniæ comprehenduntur, Instrumentum pacis Osnabrug. (h) privilegia palatina, omniumque fere temporum annales, nos in veriori sententia confirmant. Potentissimum Borussia Regem juris hujus exercitium in Magdeburgicis aliisque terris suis imperatori denegasse, ex *Cortreji* aliorumque annotationibus novimus, licet Imperatores illud integrum sibi servare sæpius fuerint annisi. Potentissimus certe Poloniarum Rex nuper ad ecclesias cathedrales Lubecensium, Hamburgensium, Martisburgensium, Numburgensium, Quedlinburgensium, Gandersheimensium, Gererodensium &c. preces exarari jusfit. Integrum vero nobis non est, plura hic subjicere, quare lectorem ad Gribneri dissertationem de precibus primariis vicariorum imperii, remittimus. Conferri tamen infensæ partis sectatores *Cortrejus* (i) atque Auctor meditationum ad instrum. pacis Cæsareæ Svecicum merentur (k) itemque Dn. *Coccejus* (l).

§. VI. Ea.

(g) P. II. pag. 1585. voce *Wfalk*.

(h) a. 5. §. 26.

(i) Observat. ad Concord. nat. Germ. p. 198.

(k) p. 407. & 49.

(l) in Jurispr. publ. c. 15. §. 13.

§. VI.

Eadem aurea Bulla jus Pro-Regibus tribuit colligendi redditus atque proventus imperii, qui etiamsi hodie veterum amplitudinem non exæquant, quin potius ad nihilum fere sint redacti (m), non tamen plane contemnendos arbitror, præsertim ubi feuda imperii deficiente successore vacent. Quemadmodum nostris temporibus cum electoratu Bavariæ accidisse novimus, cujus proventus Serenissimus Elector Palatinus non tantum collegit, sed & in imperii usus convertit (n). Neque dubitandum, quin ad Serenissimos Germaniæ Pro-Reges ærarium Mantuanum atque Mirandulanum suas durante vicariatu rationes contulerit, quæ exiguæ atque exiles vix ac ne vix quidem esse poterunt. Deniq; etiam huc pertinet jus, quod verbis A.B. complectemur, investiendi de feudis & juramenta fidelitatis vi & nomine S. imperii recipiendi. *Ipsa vero A.B. feuda excipit Principum, illaque quæ Fahnelehn vulgariter adpellantur, quorum investitura & collatio imperatori specialiter reservatur.* Sunt qui sub Fahnelehn feuda etiam Comitum intelligunt, *Lynckerus* (o), *Hermes* aliique, ut adeo illorum investituram denegent vicariis, eam potissimum ob rationem, quod Comites vexillo quondam fuerint investiti, teste Speculo utroque

H

que

(m) vid. Sieur Heifs dans l'histoire de l'empire part. second. livr. 4. chap. 3. p. 34.

(n) Conf. scriptum non ita pridem editum, *de jure Electori & Comiti Palatino Rheni circa domanium imperii competente in districtu vicariali.*

(o) ad Schweder. p. spec. S. I. c. 9. §. I.

que Saxonico (p) atque Svevico (q). At vero si utrumque consueamus, concludendi ita ratio nondum manifesta est, opponi etiam capiti 136. potest caput 144. l. 2. juris Alemannici, in quo vexilliferorum feudorum investitura Palatino adjudicatur. Nec plane nihil est, quod diplomata Palatinorum (r) non Comitum sed Ducum solummodo atque Marchionum feuda excipiunt. Sunt etiam, qui feuda ecclesiastica ex foro vicariorum proscribunt, sed rationes quas addunt, tanti non sunt, ut iis multum immoremur (s).

§. VII.

Sunt qui sibi cum Linnæo persuadeant (t), his solis, quæ recensebamus, juribus omnem Pro-Regum, nostrorum facultatem includi. Quam recte vero mox dispiciemus. Si vel solam vocis potestatem, quam vicarius innuit, probe consideremus, manifestum erit, Pro-regem regis sui vicibus, in omnibus tuto fungi, quæ non excepit mandatum speciale. Cum itaque A. B. solam feudorum vexilliferorum investituram atque alienandi bona imperii facultatem excludat, quid est, quare nos temerario conatu vicariorum potestatem arctioribus terminis comprehendere tentemus? Quod si quis adhuc suspensio hac in re animo sit, illum privilegia palatinorum, confirmationes Cæsarum, qui-

(p) l. 3. c. 53. n. 3.

(q) l. 2. c. 136.

(r) apud *Freher.* l. 2. c. 16.

(s) conf. *Schilteri Comment. ad jus feud. Alemann.* ad C. 42. pag. 239.

(t) *Jur. publ.* l. 3. c. 12. n. 80. seq. & ad *Cap. Carol. V.* art. 3. n. 16. seqq. pag. 143.

quibus res ipsorum gestas ratihabuere, capitulationes imperatorum, ac utus denique & observantia imperii confirmabunt. Enim vero hæc omnia fugitivis plerumque oculis considerant, ut etiam ipse *Lynckerus* jus condendi leges aliaque jura vicariis competentia, ipsis abjudicare nullus dubitet. At si ex placitis hujus celeberrimi viri solummodo Pro-Regum potestas foret æstimanda, næ illa quam maxime tenuis esset futura. Itaque quod nobis incumbit, rationem ipsius adcurate contueamur. Persuadet sc. sibi, defuncto Cæsare omnem in Germania majestatem expirasse, qua absente lex ferri nulla potest. At exulat hæc doctrina, & ex scholis recte proscripa, majestatem quasi interea residere in spatiis imaginariis, nec nisi cum novo Cæsare redire. Exulabit itaque simul adsertum, vicariis jus ferendi leges denegans; Nec forsan arma vibrat feliciora, quando Pro-Regum jus indicendi comitia vocat in dubium, nulla sanè ratione idonea suffultus. Quin litteræ Electoris Trevirensis a. 1552. ad Fridericum Palatinum scriptæ contrarium quam clarissime evincunt. (u)

§. VIII.

Cum præterea Vicarii ideo constituti sint, ut provideant imperio, nemo arbitror, ipsis temere jus belli ac pacis, quantum quidem in tam arduo est negotio imperatori integrum, denegabit. Quod si quis intestinis motibus patriam turbet, non est quod dubitemus, vicarios æque atque imperatorem fulmen banni

H 2

in

(u) Conf. Auctor deductionis der Pfälzischen Vicariats-Gerechtig. Addatur Autor des teutschen Reichs Staats p. 7. c. 1. pag. 338.

in talem vibrare posse, quod ordinum Episcopatus Monasteriensis exemplo oportune commonemur. (x) Eadem nobis pectore ratio sedet, quare causas etiam gratiosas vicariis imperatoribus vindicare animum inducamus, quamvis non desint, qui in numero dissentientium se profiteantur. Huc referimus jus nobilitandi, Barones creandi, atque Comites itemque Principes, quatenus nempe in arbitrio positum imperatoris est. Multo minus quispiam absque veritatis intertrimento denegare ipsis poterit, facultatem constituendi comites, quos vocant, palatinos, natalium defectum abolendi, restituendi famam, dandi ætatis veniam, & moratoria concedendi, quousque hæc ordinibus imperii non sunt fraudi. Jus etiam confirmandi Academias, dissentiente licet Lynckero, (y) sed temere, cum perillustri Autore Feialis Europæi (z) merito illis tribuimus. Male etiam ob causas sæpius adlegatas quidam iis disceptant jura vel plane non vel semel tantum exercita ab imperatore. Exempla enim nihil hic probant, recteque subducitur: *nihil licuisse illis, qui primum vicariatu defuncti sunt, si nihil quicquam ipsis integrum fuisset, cujus nullum præjudicium extaret. Quæ olim exemplo caruerunt, nunc inter exempla sunt, & quorum nondum exemplum extat, illis imposterum hac exceptio opponi non poterit, si juribus suis vicarii strenue utuntur.* Ex quibus omnibus luce fere meridiana clarius existima-

(x) Vid. Londorp. Tom. VIII. c. 95. pag. 164.

(y) Ad Schwed. p. Spec. S. I. c. 6. §. 5.

(z) P. I. p. 388. Ita etiam Rintelensem Academiam privilegia sua primum a Palatino imperii vicario accepisse alii docuerunt. Add. *Iterus* de Grad. Acad. C. 6. n. 17.

namus, Pro-Regum Germaniæ potestatem non esse minorem imperatoris, nisi quatenus ex legibus imperii vel pacto restrictam eam ac limitatam esse, appareat, tantumque ab illorum maiestate abesse Sabaudum vicarium quam qui maxime.

§. IX.

Quod ut clarius unicuique pateat, forsitan non abs re erit, ubi vel solius Saxonis terras verbis brevissimis commemoremus, quæ ipsius vicariatus sunt subiectæ. Quemadmodum vero Carolus Palatinum in partibus Rheni, Sveviæ, & in iure Franconico provisionem esse imperii decrevit: ita A. B. provisionis ius Saxoni in illis terris confirmavit, ubi Saxonica iura confirmantur. Neutiquam nos fugit, crucem hæc posteriora verba, in quibus Saxonorum mentio fit iurium, interpretibus figere. Quidam eo solam Saxoniam provinciam trahunt, alii ad leges Saxonum respici potissimum autumant, quod postremum vocum potestas, temporumque ratio efflagitare videtur (a). Quanquam per ius Saxonum non solum compilationes illas, quas utrumque speculum complectitur, aut Weichbildum Magdeburgicum intelligamus, sed etiam ad antiquiora tempora lectorem avocemus, eamque auctoritatem, quam tunc leges Saxonum habuere. Quo collimant verba in diplomatibus Proregum Saxonorum obvia: *Des H. Römischen Reichs in denen Landen des Sächsischen Rechts und an enden in solch Vicariat gehörende dieser Zeit Vicarius.* Hæc ubi iusto supputaverimus calculo, recte huc quis retulerit præsci

H 3

& am-

(a) Vid. *Schilter.* de vicar. §. 7.

& amplissimi Ducatus Saxoniae fines, quibus praeter Westphaliam etiam terras complectimur, quae Slavicae ereptae Ducatui accesserunt, dein regiones Germaniae qualescunque, sub aetate Caroli IV. legibus Saxonum uti solitis. Quodsi quis indicem harum provinciarum desideret, plerique illum ex *Prizenio* (b) & *Goldasto* (c) repetunt. Nos alia via incedentes (1) huc referimus electoratum Saxoniae, terrasque illas, quas non ipse solum elector, sed ex utraque Ernestina, nempe atque Albertina linea oriundi principes tenent; Qua ratione Coburgicas & Hennebergicas ditiones simul intelligentes, non diffitente ipso *Coccejo* (d). (2) Extra omnem praeterea controversiae aleam positum est, terras Anhaltinas atque Lauenburgicas huc pertinere. Quodsi vero quispiam dubitet, adeat quae *Coccejum* (e), *Sagittarium*, *Becmannum* (f) atque *Helmoldum* (g). Eandem esse rationem provinciarum *Brunsvicensium* & *Lauenburgensium* in proparulo apud omnes est (h). Neque est, quod quis Ducatum Magdeburgicum Saxoni ausit subtrahere, cum & olim Saxoniae pars fuerit, atque legibus Saxonis paruerit. An vero quispiam Halberstadiensem principem, praefulemque Hildesheimensem, itemque comites atque civitates ordinesque utrius-

(b) In comp. jur. civ. & Saxon. Praefat.

(c) In der Vorrede der Reichs-Satzungen.

(d) Prudent. Jur. publ. c. 16. n. 11.

(e) Prud. Jur. publ. c. 3. §. 3. p. 59.

(f) In Anhaltinis.

(g) Chron. Slavorum l. 30. c. 2. n. 7.

(h) Conf. Sagittarius in origin. Brunsvicens.

utriusque Saxoniae velit serio eximere, nobis quidem est ignotum. Holfatiam omnes Proregi Saxoni vindicant (i), sic etiam jus vicariatus Saxonici in terris Ducatus Bremensis atque Episcopatus Lubecensis indubium est.

§. X.

Ad *circulum* nunc *Gvestphalicum* fas erit pedem proferre, ubi pleraque provinciae Saxoni Interregi parent. Ipse certe Colonienſis archipraeful, ſi terras Gveſtphalorum, quas poſſidet ipſe, ſpectes, vicariatum agnoſcit Saxonicum, quanquam olim Imperatoris vicarium per Gveſtphaliam fuiſſe dictum, nos Dattius docet (k). Huc etiam pertinere epiſcopos Paderbornenſem, Osnabrugenſem, Monasterienſem atque Herſvordenſem abbatiaſſam alii evincunt. Fruſtra ſunt, qui Ducatus Juliaci Cliviae & Montium excipiunt, cum Ducibus illi Saxoniciſ jam pridem ſint acquiſiti; Merito etiam illorum ſententiae ſubſcribimus, qui principatam Mindae, comitatusque Oldenburgicum, Lippenſem atque quod alii volunt, Schaumburgicum vicario Saxoni vindicant, quanquam ut nihil diſſimulemus, Palatinus apud Schaumburgenſes ſuam pollere voluit provisionem, quando ao. 1619. jus academiam erigendi conceſſerat (l). Neque temere quicquam exemerit Friſiam atque Landgraviatum Thuringiae. Haſſiam

(i) Vid. Coccej. Prud. J. P. c. 3. p. 58. & omnino *illuſtr. Autor.*
Fezial. Europ. P. i. p. 517. ſeqq.

(k) De pace religioſ. l. 4. c. 7. n. 1. p. 774.

(l) Horn. in pec. program. de jur. vicar. imp. confirmandi
Academias.

Hassiam autem Saxoni vindicat jus Alemannicum, disertis verbis (m), ut iniqui dici possent, qui palatino Rheni illam tribuant, nisi speciali pacto provinciæ & vicariatus Rhenensi annumerata esset (n).

§. XI.

Terras etiam Venetorum imperio vindicatas, subesse vicariatus Saxonico, quicquid etiam alii regerant, facile possumus adserere (o). Quo pertinet ipsa Marchia, quam ut quidam Saxonis provisioni denegent, omni qua possunt contentione maxima allaborant. At irrito conatu. Novimus equidem federe ipsis sententiam, Marchiam olim justum fuisse Ducatum, cum itaque quilibet Dux primi ordinis in sua fuerit provincia olim vicarius, colligunt inde, quod cum solus Marchio Brandenburgicus, cujus personam hodie sapientissimum atque potentissimum Borussia Regem sustinere omnibus constat, ex Ducibus primi ordinis cum Palatino atque Saxone superfit, non his solum sed etiam Brandenburgico insignem vicariorum potestatem neutiquam posse denegari. Verum enim vero, undenam quæso probabunt, Marchiam olim justum Ducatus habuisse rationem? Forsitan quod Gero Dux audiat? Ita jam conclamatum est. Abunde credimus evicit *Gribnerus* (p), quem sapius hactenus nominamus.

(m) Conf. *Coccej.* c. 4. §. 9.

(n) Vid. tn. Dn. *Gribner* in *Diff. de terris Jur. Saxon.* p. 35.

(o) Vid. *Coccej.* c. 4. n. 3. add. *Adam. Bremens. Helmoldus, Krantzius* aliique.

(p) In programm. de *Gerone Duce.*

minavimus, Geronem neutiquam Marchiæ Brandenburgicæ causa fuisse Ducem nominatum. Nec est quod regerant, jure hodie Saxonico Marchiam nequaquam uti, at sufficit, quod ipsa olim fuerit usa. Sin forte ex eo capite patrocinium suæ opinioni quærant, quod Marchiones quandoque Brandenburgicos vicarii nomine insignitos deprehendamus, oppido sane falluntur, cum vicariatum illum fuisse extraordinarium apud omnes, nisi quorum mentes præjudicatarum opinionum moles opprimit, sit in confesso, neque adeo vicariis ordinariis, quemadmodum supra docuimus (q) vergere in præjudicium possit. Accedit quod Marchia disertis verbis inter Saxoniam vexilla referatur (r), ut adeo non sine causa ipsi Brandenburgicæ majestatis defensores Coccejus (s) atque Strykius (t) Marchiam terris juris Saxonici accenseant. Eodem jure Lusatiam, Misniam, Meclenburgicas aliasque terras huc referre possem, si singulas accuratio-ri examini subicere animus esset.

§. XII

Sunt etiam, qui Bohemiam Saxoni subtrahere student; Rationes itaque, quibus suffulciuntur, jam videbimus. Ajunt, Bohemiam colere regem proprium: quid tandem! occur provinciæ Germanicæ, quod suos Electores, Duces, Marchiones atque Dominos habent proprios, vicariatui sunt exemptæ? Urges

I

privi-

(q) Cap. I. & II.

(r) Land-R. L. 3. a. 62.

(s) d. l. l. 6. c. 16.

(t) in controv. A. B. th. 66.

privilegia domus Austriacæ: Sed quid illa ad Bohemiam? Instas amplius, Bohemiam nulli adscriptam fuisse circulo, quid inde? supra commonstravimus, jus vicariatus Saxoni atque Palatino competens, longe esse antiquius omni illa circulorum divisione; Nullo igitur robore nituntur, quotquot Bohemiam Saxoni tentant subducere; Saxonica certe jura adhibuit, quod ex *Weichbitdo* (u), *Goldasto* (x) atque *Hertzio* (y) discimus, & sub Caroli IV. ætatem magna illorum apud Bohemos fuit autoritas. Quid quod Boæmiæ ordines litteris a. 1619. ad Johannem Georgium I. serenissimum Saxonie Electorem exaratis, ipsius provisionem agnovisse legamus. (z) Eadem ratione Silesiam quoque in hanc classem mittere non veremur. Quod si vero quis excipiat, Silesiam imperii finibus non contineri, adeat quæso *Conringium*, *Schurtzfleischium* aliosque, (a) ut adeo sufficiat notasse, legum Saxoniarum ea qua A. B. condita est tempestate, apud Silesios magnam fuisse auctoritatem.

§. XIII.

Agmen claudere tandem jubemus Moraviam, quam ut Saxoni vindicemus, eædem causæ, quas sæpius

(u) a. 10.

(x) de Regn. Bohem. l. 4. c. 15. n. 6. l. 4. c. 13.

(y) de renovato R. G. J. & regni Bohemæ nexu Sect. z. §. II. pag. 26. seq.

(z) Vid. *Londorp.* T. I. p. 575. c. 5. in f. add. *Perillustr. Auctor Fezial. Europ.* p. 164.

(a) Add. Autor der gründlichen deduction der Evangelischen Schlesier Religions-Freyheit.

pius forte non absque tædio lectoris toties commemoravimus, omnino efflagitant. De aliis in hunc ordinem provinciis relatis lubentes quidquam dicere superfedemus, quandoquidem ex dignitate non possumus, ubi brevitatis esse studiosos jubemur. Sed quicquid hujus sit, nemo forsitan erit, qui non amplissimum inter Germaniæ vicarios imperatores, atque Sabaudum discrimen, facile percipiat. Solius vicariatam Saxonis pluribus hodie Regibus providere novimus. Utrumque vero ea omnia possidere jura, quæ sunt Cæsaris, paucis tantummodo exceptis, supra fusius evicimus. Ut adeo Majestatem ipsis non incongruè adferant viri celeberrimi *Schutzius* (b) atque *Titius* (c) contra Vitriarium aliosque. Quanquam ultro largiamur Multzio, vicarios titulo majestatis abstinere, ac præ Regibus etiam, præ quibus Imperator eminet, præcedentiam sibi non vindicare. Quare etiam *Beckmanno* adfentiri non possumus, qui crimen læsæ majestatis in vicarios imperatores committi posse negat (d), cum tamen fatente Carolo IV. etiam adversus Electores quispiam in hujus sceleris dirissimi incurrere queat immanitatem. Quodsi ulterius perpendamus, neminem vicariis ex Electorum vel ex alio ordine præscribere posse, quid agant, quidve omittant, parum abest, quin arguamus, eatenus ipsorum potestatem esse independentem, quatenus eandem Imperator sibi vindicare potest (e). Illud etiam

(b) P. 2. tit. 4. pos. I. pag. 428.

(c) In specim. Jur. publ. L. 5. c. 9. §. 6. & in Vindic. p. 215.

(d) Instit. Jur. publ. l. 2. c. 10. §. 25.

(e) Conf. Titius l. c. p. 586. seq.

non abs re erit monuisse ex jure Alemannico, (f) vicarios imperatores potestatem suam exercere posse sive ipsis ab Imperatore fuerit concessa, sive minus. Equidem nos non fugit, codicem Alemannicum quæpiam addidisse, quæ Saxoni esse fraudi possint, nisi recte capiantur, sed dubiis ante nos satis fecerunt, viri celeberrimi, inter quos unum juvat commemorare *Schilterum*, egregium hujus juris commentatorem (g). Hinc non est ut amplius iis immoremur.

§. XIV.

Qui itaque in utroque vicariatu natales, amplitudinem terrarum, independentiam, ut cætera de industria prætereamus, probe velit contemplari, me non monente, facile perspiciet, ineptos esse, quotquot Sabaudum vicarium nostris conferre audeant. Ita tandem manum de tabula removemus. Quemadmodum vero hanc operam qualemcunque suscepi, ut veritatem, devotissimumque cultum potentissimæ Saxonum domui probarem; ita ubi utrumque me præstitisse lectores æqui perviderint, amplissimum laboris mei fructum me esse consecutum arbitrabor. Animum equidem adpuleram, ad plura dicenda, ubi fertilis seges, campusque se aperit latissimus. Quis enim malevolorum hominum livorem, quis contumeliam quis convitia possit ferre, quibus Serenissimam Domum Saxoniam, præsertim eam, quam a Divo Alberto, unde profapiam ducit, Albertinam vulgo lineam cognominant, toties profcindunt, quoties nefario

(f) c. 42. §. 6.

(g) in Comment. ad Jus feud. Alem. pag. 261.

rio ausu parasitorum more de uno vel altero Principe bene, de reliquis omnibus pessime mereri gestiunt? Sed rideamus ejusmodi homines; blanditiarum tandem præmium laturos, optimi cujusque contemptum. Quare non est, ut multum operæ in iis refellendis collocem; At alia quamplurima addere, plus trahentia ponderis volebam, nisi rationes meæ aliud nunc sva-derent. Hinc facile sperare licet, Lectorem benevolum primas hæcæ lineas, majori operi prævias, æqui bonique consulturum, atque errata, si quæ occurrunt, non torpori nostro, sed præproperæ festinationi esse tributurum. Deum cætera Opt. Max. supplices veneramur, ut Saxoniam, quæ patriæ Imperatores dedit, atque gentibus reges, fata humanarum rerum sapientia, justitia atque fortitudine mirifice dispensaturos, iisdem porro muneribus, provida ita Numinis cura dirigente, Germaniam, universumque quaqua patet terrarum orbem, beare possit.

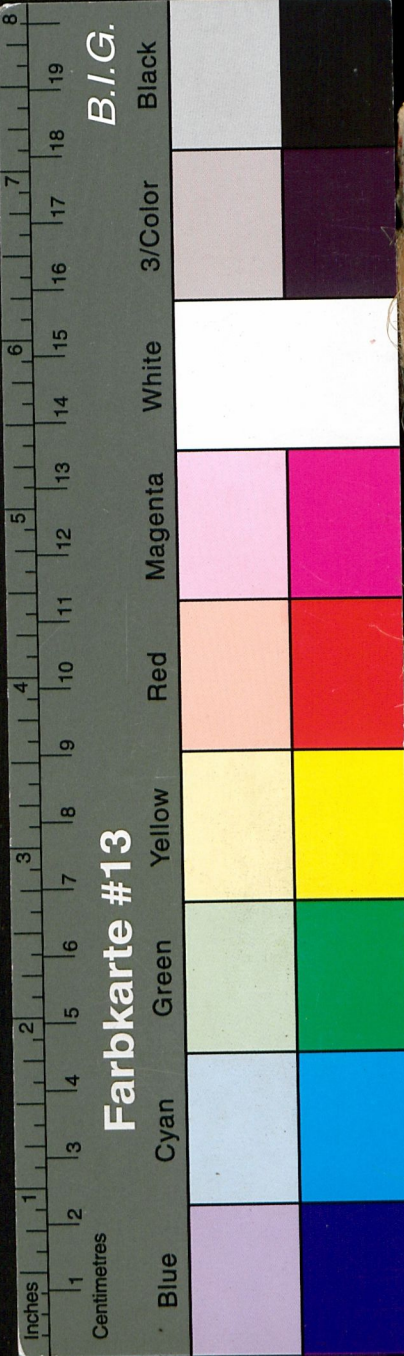
Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several lines and is significantly faded and obscured by water damage.

QK Thk 1750

1078

x 3136369

K. 7, 18.

II R
1750

DISSERTATIO JURIS PUBLICI,
De
**VICARIATU
ITALICO,**

Quam
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO,
SERENISSIMO PRINCIPE AC DOMINO,
DN. WILHELMO HENRICO,
DUCE SAXONIÆ, JULIACI, CLI-
VIÆ, MONTIUM, ANGRIÆ ET
WESTPHALIÆ
&c. &c.

ILLUSTRIS JCTORUM ORDINIS
IN ACADEMIA JENENSI

benevolo indultu,
publice proponit
GERLACHUS ADOLPHUS
de **MUNCHHAUSEN,**
Eques Thuring.

JENÆ, die August. M DCC XII.

HALÆ MAGDEBURGICÆ, LITERIS Salfeldianis. +

